

Elämään ja oikeudenmukaisuuteen

Suomen Lähetykseuran toiminnan teologinen perusta
ja yhteistyön periaatteet

SUOMEN LÄHETYSSEURA

Sisällysluettelo:

Esipuhe	2
1. Johdanto	3
1.1. Suomen Lähetysseuran toimintaympäristö	3
1.2. Kirkon missio muuttuvassa ajassa	5
2. Suomen Lähetysseuran toiminnan teologinen perusta	7
2.1. Jumalan missio maailmassa	7
2.2. Kirkko ja Jumalan missio	9
2.3. Mission kontekstuaalisuus	9
2.4. Mission kokonaisvaltaisuus	10
2.5. Kirkon missio ja luomakunta	11
2.6. Kirkon missio ja ihmisyden arvo	12
2.7. Marginaaleista nouseva missio	13
2.8. Kirkon missio ja uskontoteologia	14
2.9. Kirkon missio, sovinto ja rauha	16
3. Suomen Lähetysseura kirkollisena toimijana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana	17
3.1. Lähetysseura ekumeenisena ja kirkollisena toimijana	17
3.2. Lähetysseura ja kristillinen todistus	18
3.3. Lähetysseura diakonian toteuttajana ja uudistajana	19
3.4. Lähetysseura yhteiskunnallisena vaikuttajana	20
3.5. Lähetysseura ihmisoikeuksien puolustajana	21
Kirjallisuus	22

Suomen Lähetysseura 2015

Työryhmä:
Seppo Rissanen, työryhmän asettaja
Timo Frilander
Jukka Helle
Satu Kantola
Kati Kemppainen
Mari-Anna Pöntinen, työryhmän puheenjohtaja
Rolf Steffansson

Esipuhe

Suomen Lähetysseuran säännöissä todetaan sen toiminnan tarkoituksesta:

Yhdistyksen tarkoituksena on osallistua Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kansainvälisenä toimijana kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen maailmassa julistamalla evankeliumia niiden keskuudessa, jotka eivät ole kristittyjä, ja toteuttamalla lähimmäisenrakkautta.

Yhdistys palvelee lähetytyössä kirkkoamme, sen seurakuntia ja ulkomaisia kirkkoja osana Kristuksen maailmanlaajaa kirkkoa.

Yhdistys on sitoutunut Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustukseen, kirkkojärjestykseen ja ekumeenisiin sopimuksiin.

Sääntöjensä mukaisesti Lähetysseura pitääytyy Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tunnustukseen, kirkkojärjestykseen ja kirkon tekemiin linjauksiin. Suomen Lähetysseura on myös ekumeeninen toimija ja sitoutunut ekumeenisiin periaatteisiin. Luterilaiset lähtökohdat ja ekumenia ovat leimanneet Lähetysseuraa koko sen historian ajan. Kansainvälisellä tasolla Lähetysseura on toiminut yhteistyössä, jota on leimannut ymmärrys erilaisista kontekstuaalisista uskontulkinnosta. Tämä on rikastuttanut missiologista ajattelua ja tuonut vaikutteita myös yhteistyöhön kotimaassa.

Laajan ekumeenisen yhteisymmärryksen mukaan missio on osallistumista kolmiyhteisen Jumalan toimintaan maailmassa. Kirkko on Jumalan merkki ja väline Jumalan suunnitelman toteutumiseksi. Siksi se julistaa evankeliumia sovitukselta Kristuksessa kaikille ihmisille ja osoittaa tietä Jumalan valtakunnan toteutumiseen.¹ Lähetysseuran toiminta-ajatus on ilmaistu kokonaisvaltaisena missiona. Evankeliumin sanoma kuuluu koko ihmiselle ja koko luomakunnalle. Martti Luther totesi helatorstain saarnassaan, ettei Kristuksen kirkolleen osoittama velvoite saarnata evankeliumia ”kaikille luoduille” tarkoita vain ihmisiä, vaan että se on ”kajautettava kaikkien luotujen kuultavaksi”.² Ylösnoussesta Kristuksesta on tullut koko luomakunnan Herra. Missio on Lutherin sanoilla kuin jos heittäisi veteen kiven, joka muodostaa ympärilleen aaltoja, renkaita ja juovia; nämä aallot loittonevat etäämmälle toinen toistaan takaa ajaen. Evankeliumin sanoma etenee omalla voimallaan erilaisia uusia haasteita kohdaten.

Toimintaympäristönsä vuoksi Lähetysseura joutuu määrittelemään suhtautumisensa ajankohtaisiin kirkon missiota koskeviin tunnustuksellisiin ja ekumeenisiin aiheisiin. Edellinen Suomen Lähetysseuran teologinen asiakirja julkaistiin 2002.³ Sen jälkeen mm. Luterilainen maailmanliitto ja Kirkkojen maailmanneuvosto ovat julkaisseet lähetytyötä koskevia teologisia asiakirjoja, joiden työstämiseen myös Lähetysseura on osallistunut. Kirkon missio onkin kasvavassa määrin kirkkojen yhteistä toimintaa. Lisäksi kirkkojen elämässä painopiste on siirtynyt etelän kirkkojen pariin. Kaikki tämä edellyttää selkeyttä kunkin toimijan tulkinnoista ja tavoitteista.

Suomen Lähetysseuran hallitus on päättänyt, että Lähetysseuran toimintaa suunnitellaan kansainvälisten kirkkoliittojen asiakirjat huomioon ottaen. Niissä korostuvat mm. seuraavat asiat: Missio ymmärretään osallistumisena kolmiyhteisen Jumalan, Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen toimintaan maailmassa, jossa synnin seurauksena luonto ja ihmiskunta kärsivät; siihen kuuluu kontekstuaalisuuden ja dialogisuuden huomiointi, toiminta ristiriitojen keskellä, vaatimukset oikeudenmukaisuuden toteutumisesta sekä yhteiskunnan marginaaleista nouseva missio. Jokainen on kutsuttu osallistumaan Jumalan missioon maailmassa.

Tähtitornikadulla Helatorstaina 2015

Seppo Rissanen
Suomen Lähetysseuran toiminnanjohtaja

¹Ks. WCC 2013a; WCC 2005.

²Luther 1942, 500, 514.

³Lähetyt; Yhteinen usko – yhteinen tehtävä (SLS 2002).

1. Johdanto

1.1. Suomen Lähetysseuran toimintaympäristö

Ottakaa oppia vertauskuvasta, jonka viikunapuu tarjoaa: kun sen oksa virkoo ja alkaa tulla lehteen, te tiedätte, että kesä on lähellä.

Jumalan mission välineenä kirkko toimii uskonnollisissa, kulttuurillisissa, historiallisissa ja poliittisissa konteksteissa. Kirkkoa kutsutaan arvioimaan näitä todellisuuksia jatkuvasti rukoillen, että se osaa nähdä Jumalan läsnäoloa niissä. Ajan merkkien ymmärtäminen auttaa kirkkoa pysymään tehtävässään ”että kaikki saavat ruokansa ajallaan.”⁴

Kun Suomen Lähetysseura sanoittaa toimintansa teologisia perusteita, sen taustalla ovat seuraavat tunnistamamme globaalit trendit.

...Mutta sitä ennen on evankeliumi julistettava kaikille kansoille.

Eri uskontoihin sitoutuvien suhteellisen osuuden maailman väestöstä arvioidaan kasvavan seuraavien vuosien aikana.⁵ Suurista uskonnoista kristinusko ja islam kasvavat väestönkasvua nopeammin. Tämä tarkoittaa myös, että uskontojen merkitys ja vaikutus maailmanlaajuisesti vahvistuu. Toisaalta uskontojen välinen kilpailu voi johtaa yhä uusiin konflikteihin. Samalla materialismi ja tarpeeton kulutus kasvavat koko maailmassa.

Kristinuskon painopiste siirtyy nopeasti etelään ja itään. Muutoksen myötä kristinusko saa lukuisia uusia keskuksia. Vahvistuvat kirkot tuovat yhteiseen keskusteluun oman teologisen ja kulttuurisen näkökulmansa. Tähän kuuluu mm. omasta toimintaympäristöstä nousevia eettisiä pohdintoja sekä maailmanlaajaan kirkkoon kohdistuva oikeudenmukaisuuden vaatimus.

Kirkon uudet keskuksat ovat vahvasti missionaarisia. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita verkostoitumista ja koordinoitua vanhojen toimijoiden kanssa. Kirkkokuntien määrän nopea kasvu merkitsee, että tulevaisuuden kirkko on yhä jakautuneempi.

Suurin kirkon kasvu on tapahtunut uushelluntailaisuuden ja karismaattisuuden piirissä sekä historiallisista kirkoista irrottautuneiden niin sanottujen itsenäisten kirkkojen parissa. Tunnusomaista näille suuntauksille on Pyhän Hengen lahjojen korostaminen, voiman ja energian etsiminen ja karismaattisen johtajuuden keskeinen asema.

Eri suuntausten välinen valtataistelu vahvistuu Islamin sisällä. Myös muiden suurten uskontojen sisällä vastakkainasettelu eriasteisten uudistamispyrkimysten ja vanhan säilyttämisen välillä tulee olemaan näkyvää. Radikaloitunut uskonto saa paljon näkyvyyttä mediassa.

...silloin teidät pannaan ahtaalle, monia teistä surmataan

Kuluvan vuosituhannen alussa syrjittyjen ryhmien, kuten naisten, lasten ja vähemmistöjen ihmisoikeustilanne on heikentynyt monessa maassa. Kampanjoista huolimatta ei näsiin kohdistuva väkivalta ole vähentynyt. Köyhyys ja konfliktit aiheuttavat erityistä turvattomuutta lasten ja nuorten elämään.

Samalla ihmisoikeuksia puolustavien ja kriiseissä avustavien turvallisuus on heikentynyt. Kansalaisjärjestöjen toimintaa rajoitetaan yhä useammassa maassa ja ihmisoikeuksia puolustavia uhataan ja vangitaan. Humanitaarisen avun tehtävissä toimivan henkilökunnan kohtaamat riskit ovat kasvaneet.

⁴Matt. 24:45.

⁵Johnson ja Grim 2013, taulukko 4.1.

Uskonnonvapauden rajoittaminen on yksi indikaattori heikentyneestä ihmisoikeustilanteesta. 77 % maailman väestöstä elää maissa, joissa rajoitetaan uskonnonvapautta joko paljon tai erittäin paljon.⁶ Valtioissa, joissa uskonnonvapauden loukkaukset ovat yleisiä, loukataan usein myös muita ihmisoikeuksia.

Eriarvoisuus kasvaa maailmassa. Köyhien ja rikkaiden raja kulkee valtioiden välillä, mutta myös yhteiskuntien sisällä. Yhä pienempi osa maailman väestöstä omistaa yhä suuremman osan maailman varallisuudesta.

Eriarvoisuus ruokkii myös eri syrjinnän muotoja, esimerkiksi islamofobiaa, muukalaisvihaa ja antisemitismia. Myös länsimaissa vähemmistöjen edustajat joutuvat yhä useammin diskriminaation kohteiksi. Muukalaisvihan aallolla ratsastavat populistiset puolueet vahvistuvat.

...ja joka puolella on nälänhätää ja maanjäristyksiä.

Väestönkasvu ja ilmastonmuutos ovat aikamme suurimpia maailmanlaajuisia haasteita. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat heilahtelut aiheuttavat yhä useampia ja yhä vakavampia katastrofeja. Säätilan ennakoimattomuus kiihdyttää köyhtymistä ja altistaa konflikteille, jotka liittyvät resursseihin. Vesi, metsät ja muut luonnonvarat hupenevat sekä ilmastonmuutoksen että ympäristön saastumisen ja voimakkaan väestönkasvun vuoksi.

Olemme ylittämässä luonnon kantokyvyn rajoja. Maailman makean veden varannot ovat vähenemässä ja maapallon hedelmällinen pinta-ala kaventumassa. Pienviljelijät kärsivät sateiden vaikeasta ennakoitavuudesta. Maailmassa tuotetaan periaatteessa tarpeeksi ruokaa, mutta se on epäoikeudenmukaisesti jakautunut.

Kaupungeissa asuvien määrän suhteellinen osuus maailman väestöstä on kaksinkertaistunut vuodesta 1950. Tulevaisuuden köyhistä suurin osa asuu kaupungeissa.

...Kansa nousee kansaa vastaan ja valtakunta valtakuntaa vastaan

Terrori-iskut eri puolilla maailmaa, joista Yhdysvaltojen maaperään suunnatut iskut 2001 olivat näyttävimmät, ovat johtaneet pitkittyneeseen sotaan terrorismia vastaan. Konfliktin osapuolet ovat jatkuvasti muuttaneet muotoaan ja taktiikkaansa, ja terroriteoista on tullut yhä verisempiä ja näkyvämpiä. Terrorisminvastaisessa sodassa tehdyt ihmisoikeuskompromissit ovat johtaneet valtioiden yhä räikeämpään omavaltaiseen toimintaan eivätkä valtiot ole joutuneet vastuuseen rikkomuksistaan. Uskonnollisen retoriikan käyttö sodankäynnissä on tullut näkyvämmäksi sekä kristinuskon että islamin piirissä.

Lisääntyneet konfliktit ovat nostaneet maailman pakolaisten määrän ensimmäisen kerran toisen maailmansodan jälkeen yli 50 miljoonaan. Puolet maailman pakolaisista on lapsia. Monet pakolaisia vastaanottavat maat ovat myös itse alttiita konflikteille. Pakolaisten suuri määrä luo paineita talouteen ja turvallisuuteen ja tämä lisää edelleen epävakautta.

...varokaa, ettei kukaan johda teitä harhaan.

Uusi teknologia on muuttanut viestinnän luonteen. Kehittyneet viestinnän välineet ovat tuoneet mukanaan uusia mahdollisuuksia tiedon saamiseen ja parantaneet koulutusmahdollisuuksia. Tieto on yhä useamman saatavilla. Afrikkalaisessa syrjäseudun sairaalassa on mahdollista saada uusimmat tieteelliset tutkimukset käyttöön reaaliajassa. Viestintäteknologia avaa mahdollisuudet laajaan viestintään myös kirkoille hyvinkin pienillä resursseilla.

Viestinnän osaaminen on kuitenkin myös valtakysymys ja se asettaa haasteita sekä yksilöille että

⁶Pew Research Center 2011, 17.

yhteisöille. Kun tieto on lisääntynyt ja viestintä on nopeutunut, tiedon oikeellisuuden varmistaminen on käynyt yhä vaikeammaksi. Tietoverkkojen kautta myös ääriajattelu leviää ennenkuulumattoman helposti.

Visio monikulttuurisesta maailmasta, jossa pääoma, uutiset, osaaminen ja ihmiset liikkuvat vapaasti, on toteutumassa. Samalla mediaa käytetään kulttuurisen ja uskonnollisen erityisyyden korostamiseen tavalla, joka painottaa oman ryhmän ylivaltaisuutta ja lisää polarisoitumista.

1.2. Kirkon missio muuttuvassa ajassa

...minun tahtoni on, että te lähdette liikkeelle...

Kristillinen kirkko on kutsuttu lähtemään liikkeelle ja todistamaan Kristuksesta maailmassa. Muuttuvat olosuhteet ovat aina synnyttäneet kullekin ajalle tyyppistä ajattelua liikkeelle lähtemisestä ja missiosta. Sana *missio* on käsitteenä laajempi kuin lähetystyö, joka kapeasti ymmärrettynä viittaa vain toimintaan. Käsitteenä missio sisältää sekä toiminnan että sen teologisen ja kirkollisen perustan.

Eteläafrikkalainen David Bosch on tutkinut kunkin aikakauden missiologisia paradigmoja ja niiden muutoksia.⁷ Hänen mukaansa 1990-luvulle tultaessa ekumeeninen paradigma syrjäytti modernin ajan lähetysparadigman. Paradigma tarkoittaa sitä perustavaa periaatetta ja näkökulmaa, joka määrittää kuvaa maailmasta ja ohjaa toimintaa. Myös toiminnan arvopohja sisältyy missiologiseen paradigmaan. Ekumeenisen paradigman syntyminen vaikuttivat eurooppalaisesta ajattelusta itsenäistyneet uudet kirkot ja niiden kontekstuaaliset ja vapautuksen teologian näkökulmat. Voidaan hyvällä syyllä sanoa, että ekumeeninen paradigma on ollut vastakkainen modernin ajan lähetysparadigmalle, jossa lähetys nähtiin yksisuuntaisena liikkeenä pohjoisesta etelään ja lännestä itään. Ekumeeninen paradigma perustuu kumppanuuteen, erilaisuuden hyväksymiseen, yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen kirkkojen välillä. Puhutaan ekumeenisen kirkon yhteisestä missiosta kirkkokuntien ja lähetysjärjestöjen erillisten missioiden sijaan.⁸ Kirkon missiolla tarkoitetaan myös tässä asiakirjassa kirkon yhteistä tehtävää.

Aikakautemme haasteiden myötä missiologinen paradigma on jälleen muuttumassa. Tätä muutosta kuvaa jumalakeskeinen ajattelu ja jumalakuvaan keskittyvä teologinen ajattelu. Staattisen ja paikallaan pysyvän olemukseen keskittyvän ajattelun sijaan on alettu puhua missiosta liikkeenä. Katolinen teologi Stephen Bevans korostaa jumalakuva, jossa Jumala on verbi, liike tai jopa tanssi, johon koko luomakunta ja ihmistä kutsutaan mukaan.⁹ Liikkeen korostaminen on tunnusomaista myös omalle luterilaiselle teologiallemme. Luther puhuu rakkauden liikkeestä kohti rakastettua. Siinä Jumala kurkottaa alas niihin inhimillisiin syvyyksiin, joissa elämän ja rakkauden liike on sammunut.¹⁰ Jumalan itsensä antava rakkaus synnyttää ja luo ihmisessä uutta ja vie keskelle elämää.

Kaikki missio alkaa Jumalasta, tuosta salatusta ja yhä uudelleen ihmiskohtaloihin todeksi tulevasta Vapauttajasta. Pyhä Kolminaisuus on jo Willingenin lähetyskonferenssista (1952) lähtien ollut kaiken missiologisen keskustelun kiinnokehta. Luomisen teologia on saanut sijaa viime vuosina, samoin kuin dynaaminen jumalakeskeisyys, jossa Pyhän Hengen roolia on korostettu liikkeellepanevana ja inspiroivana voimana.¹¹ Vapauttava sanoma rakkauden täyttymyksestä Kristuksessa on tullut sekä emansipoivaksi että voimaannuttavaksi lähteeksi ristinteologiseen ajatteluun, joka kutsuu solidaarisuuteen heikoimmassa asemassa eläviä kohtaan.¹²

Kontekstuaaliset teologiat ovat myös tuoneet mukanaan vahvan profeettallisen luonteen kirkon missioon. Profeettallisuus tarkoittaa näkemistä, tietoisuutta ja puolesta puhumista. Vapautuksen teologioissa se on

⁷Bosch 1991; suomeksi missiologian muutoksesta, ks. Ahonen 2000.

⁸Ks. Andrew Walls (2011), "Missions or Mission. The IRM after 75 Years."

⁹Bevans & Schroeder 2011, 9-18.

¹⁰Tuomo Mannermaan *Kaksi rakkautta* (1995) analysoi Lutherin rakkauskäsitystä liikkeen kautta.

¹¹Missiologisen ajattelun kehityksestä ekumeenisella tasolla, Keum 2013.

¹²Kari Kopperi (2015) käyttää käsitettä ristin rakkaus.

vanhastaan liittynyt vahvaan hengelliseen perustaan.¹³ Hengellinen ulottuvuus missiologisessa keskustelussa onkin elpynyt polarisoituvassa maailmassa. Se vahvistaa ihmiselämää ja toimii syrjäytettyjen sanomana. Uskonnollisen ajattelun kärjistyessä kaikkialla maailmassa on nähty hyväksi keskittyä olennaiseen, kaiken elämän ja sen arvon lähteeseen, Jumalaan itseensä.

Yhä nopeammin muuttuva maailma muuttoliikkeineen ja kristinuskon painopisteiden siirtymisineen on saanut aikaan muutosta missiologisessa ajattelussa. Uushelluntailaisuus, karismaattiset suuntaukset ja itsenäiset kirkot kiinnostavat tutkijoita, koska ne haastavat historialliset kirkkokunnat.¹⁴ Toisaalta uusien kirkkojen piirissä esiintyy myös köyhien ja kärsivien hyväksikäyttöä rikastumisen tai muun hyödyn toivossa.¹⁵ Uskonnollisuuden nousu on vaikuttanut ekumeeniseen missiologiseen ajatteluun sekä hengellistävästi että tietoisuutta ja kriittisyyttä korostavasti.¹⁶

...että he kaikki olisivat yhtä...

Ekumeenisella tasolla Kirkkojen maailmanneuvoston kaksi uutta asiakirjaa *Kirkko; yhteistä näkyä kohti* ja *Yhdessä kohti elämää* keskittyvät myös uudenlaiseen ajatteluun missiosta liikkeenä.¹⁷ Ensimmäinen asiakirja korostaa kirkon missionaarisuutta. Se pyrkii olemaan kirkkojen välinen lähentymisasiakirja, jossa kirkon ykseys on todistuksena maailmalle. Yhtäältä ekumeenisen liikkeen voidaan sanoa syntyneen mission pohjalta ja toisaalta käytännön ekumenia on ollut kirkkojen ruohonjuuritasoisen yhteistyön keskiössä. Ekumeeninen yhteinen todistus on kirkon missiota parhaimmillaan. Myös oma kirkkomme on lähetyksen kirkko, jonka toimija Suomen Lähetysseura on.

Suomen Lähetysseuran kumppanit ja yhteistyökirkot ovat puolentoista vuosisadan aikana opettaneet erilaisia näkökulmia puhua Jumalasta, elämästä ja ihmisestä. Olemme kiitollisia kumppaneillemme kaikista siitä, mitä heiltä olemme oppineet. Jumalasta voidaan puhua hyvin eri tavoin ja olemme rikastuneet yhteisestä matkastamme. Tämän asiakirjan painotuksissa on nähtävissä monille kumppaneillemme tunnusomainen kokonaisvaltainen ajattelu kirkon missiosta samoin kuin kontekstuaalinen painotus, joka ottaa huomioon erilaisuuden ja näkee Kristuksen kasvot toiseuden takaa. Jumala itse kuljettaa kristittyjä kohtaamaan toinen toisensa ja jakamaan sekä saamaansa hyvää että kärsimäänsä putetta toinen toisensa kanssa.

Luterilaisen maailmanliiton asiakirja *Lähetys kontekstissa* korostaa kontekstuaalista lähtökohtaa kirkon missioon.¹⁸ Kirkkojen maailmanneuvoston asiakirja *Yhdessä kohti elämää* on kirjoitettu lähes kokonaan ei-länsimaisesta näkökulmasta. Molemmat haastavat myös kokonaisvaltaiseen missioon, jossa luomakunnalla on itseisarvo.¹⁹ *Yhdessä kohti elämää* kutsuu marginaalien missioon, jossa valta-rakenteita ja ajattelutapoja muuttaen voidaan murtaa ihmisryhmiä erottavia raja-aitoja. *Marginaalien missiolla* tarkoitetaan syrjäytettyjen ihmisryhmien ja yksityisten ihmisten puhetta Jumalasta, joka koskettaa ja muuttaa ajattelutapoja ja yhteistä toimintaa. Näin kristillinen sanoma muuttaa ihmiskohtaloita ja voimaannuttaa ihmisarvoiseen elämään. Kirkko on matkalla kohti elämän valtakuntaa, jossa viimeiset saavat tulla ensimmäisiksi. Missiologisessa keskustelussa tämä lähtökohta on tärkeä.

¹³Eriyisesti ensimmäisen polven vapautuksen teologit kirjoittivat varsin hengellisestä näkökulmasta. Ks. es. Gutiérrez 1974; Oduyoye 1986; Tutu 1979.

¹⁴Globaaleista muutoksista ja missiosta, Kim 2011.

¹⁵Ks. LWF 2007.

¹⁶Ks. erityisesti TTL 2012.

¹⁷Englanninkieliset versiot: *The Church: Towards a Common Vision*. Faith and Order Paper No. 214. WCC Publications. Geneva (WCC 2013a); *Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*. Geneva: WCC (TTL 2012).

¹⁸Tässä asiakirjassa viitteissä engl.kiel. alkuperäinen versio *Mission in Context; Transformation, Reconciliation, Empowerment* (LWF 2004).

¹⁹Ks. myös *Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma* (Kirkkohallitus 2007). Asiakirjassa on vahva teologinen lähtökohta.

Kirkon yhteys, *koinonia*, liittyy myös vanhastaan sen missionaariseen tehtävään.²⁰ Kaiken epäsovun, sotien, epätasa-arvoisuuden ja vihan keskellä kirkko puhuu hyvää sanomaa Kristuksesta. Tässä tehtävässään se suuntautuu jatkuvasti uudelleen. Kirkon profeetallinen tehtävä koskee myös sitä itseään. Profeetallisuus haastaa katsomaan tuttujen valtarakenteiden ja ajatusmallien taakse, se korostaa ihmisen ja luomakunnan arvoa ja oikeudenmukaista toimintaa. Profeetallinen vuoropuhelu kuulee ja kuuntelee, mutta ei anna mahdollisuutta olla hiljaa. Uskontojen välisessä kanssakäymisessä se tunnustaa ja tunnustautuu Kristuksen omaksi samalla kun se kunnioittaa erilaisia maailmankuvia ja uskonnollista ajattelua.

...minun tahtoni on, että te lähдете liikkeelle ja tuotatte hedelmää...

Tämän asiakirjan luku kaksi käsittelee mission teologisia perusteita. Tässä tehtävässä se nojaa niin ekumeenisiin asiakirjoihin kuin oman kirkkomme hyväksymiin asiakirjoihin ja raamatullisiin perusteisiin. Asiakirjan perusintentiona on lempää luterilaisessa tunnustuksessamme. Asiakirja hyödyntää kansainvälistä missiologista keskustelua ja niitä näkökulmia, joita kumppaneillemme olemme oppineet. Toisen luvun tavoite on poimia rikkaasta keskustelusta perusintention, joiden varassa toimintamme lempää.

Kolmas luku keskittyy toimintaan. Se esittelee niitä osa-alueita, jotka ovat Suomen Lähetysseuran työn keskiössä. Luku käsittelee enemmän periaatteita ja toiminnan näkökulmia kuin yksittäisiä työmuotoja tai hankkeita. Lähetysseuran toiminnan periaatteita ovat ekumeenisuus, kirkollisuus, kristillisen todistuksen näkyvyys, kansainvälinen diakonia, yhteiskunnallinen vaikuttavuus ja ihmis-oikeuksien puolustaminen.

Olemme kiitollisia yhteistyökumppaneillemme sekä Suomessa että kansainvälisillä tasoilla kirkollisesta ja akateemisesta yhteistyöstä. Kiitämme myös kaikkia niitä akateemisia ja kirkollisia tahoja, jotka ovat konsultoineet tämän asiakirjan sisältöä. Kutsumme kaikkia mukaan kirkon missioon, yhteiseen toimintaan ja iloon, vaivaan ja jakamiseen. Rakkaus lähettää liikkeelle.

2. Suomen Lähetysseuran toiminnan teologinen perusta

2.1. Jumalan missio maailmassa

Niin kuin Isä lähetti Pojan ja Poika Pyhän Hengen, samoin kirkko on lähetetty maailmaan. Tätä on Jumalan missio.

Jumalan missio on olemukseltaan rakkaudesta lähtevää ja itsensä lahjoittavaa missiota: Jumala Luojana antaa meille koko luomakuntansa, Kristus itsensä ja Pyhä Henki lahjansa.

Kirkko ja kristityt ovat osallisia Kolmiyhteiseen Jumalaan ja hänen missioonsa.

Suomen Lähetysseuran toiminta perustuu ajatukseen Jumalan missiosta, jossa elämän ja rakkauden valtakunta murtautuu keskellemme ja jossa Jumala itse kuljettaa kirkkoaan kohti elämän täyttymystä.²¹ Jumalan missio käsitteenä nousee uskosta kolmiyhteiseen Jumalaan, Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen: Luojaan, Lunastajaan ja Eläväksitekijään.²² Jumala on ilmoittanut olevansa rakkaus. Hänen olemuksensa on itsensä lahjoittaminen. Jumala lahjoittaa sen, mitä hän itse on sekä kaiken, mitä hänellä on: sekä rakkautensa että hyvät tekonsa. Hänen rakkautensa toteutuu kolmen persoonan toimintana: Jumala luojana antaa meille koko luomakunnan, Kristus itsensä ja hyvät tekonsa sekä Pyhä Henki kaikki lahjansa.²³

²⁰Ks. WCC 2013a § 13.

²¹TTL (2012 § 112) puhuu eskatologiasta elämän pitoina.

²²Ks. LWF 2004, 23–26. *Missio Dei* käsite tuli yleiseen missiologiseen keskusteluun Willingenin konferenssin jälkeen 1952. Se haastaa kolonialismin aikaisen käsityksen missiosta eurooppalaisena tai länsimaisena lähetystyönä ja kutsuu laajempaan ajatteluun missiosta Jumalan missiona.

²³Kirkkohallitus 2007, 34.

Jumala luojana on pyhä ja suuri, samalla kertaa ihmiselle käsittämätön mysteeri ja luomakunnassa aistittavissa oleva kaiken elämän lähde. Hän on kaiken alkulähde ja synnyttäjä.²⁴ Hän myös uudistaa ja ylläpitää maailman. Luominen on Jumalan lahjoittavaa toimintaa: hän antaa elämän sekä kaiken mitä tarvitaan elämän ylläpitämiseen ja suojelemiseen.²⁵

Luomakunta todistaa Jumalasta kauneudellaan, uudistumiskyvyllään ja suuruudellaan. Luonto on osallinen Jumalan missioon ja puhuttelee ihmistä ja ihmiskuntaa.²⁶ Jumala luojana huolehtii hyvydellään kaikesta luodusta, antaa viljalle kasvun, ihmiselle kyvyn huolehtia jälkeläisistään, eläimille suojan ja ruuan. Luotujen osa on kiitollisuus ja kutsumus elää sen arvon mukaan, jonka luotuna olemisen antaa. Persoonana ja yhteisön jäsenenä ihminen on kutsuttu elämään Jumalan maailmassa yltäkyläistä ja vastuullista elämää. Yltäkyläisyys nousee elämän henkisten, hengellisten ja fyysisten lahjojen vastaanottamisesta ja niistä nauttimisesta yhdessä toisten kanssa. Vastuullisuus tarkoittaa omien lahjojen käyttämistä myös toisten hyväksi. Samoin se tarkoittaa vastuuta aineellisten resurssien tasapuolisesta jakamisesta kaikkien ihmisten kanssa, jotka yhdessä ilmentävät Luoja Jumalan kuvana.

Ihminen ei kuitenkaan ole elänyt sen arvon mukaan, jonka Luoja hänelle on antanut. Maailma on täynnä syntiinlankeemuksen seurauksia: itsekkyyden ja oman edun tavoittelun mukanaan tuomaa kärsimystä ja tuskaa, ihmisyyden arvon kieltämistä sekä luomakuntaa alistavaa hyväksikäyttöä. Ihminen ei ole kunoittanut Luoja, ammentanut elämän lähteestä ja rakkauden yhdistävästä voimasta. Sen vuoksi Jumala lähetti ainoan poikansa maailmaan pelastamaan maailman. ”Maailmassa hän oli, ja hänen kauttaan maailma oli saanut syntynsä, mutta se ei tuntenut häntä... Mutta kaikille, jotka ottivat hänet vastaan, hän antoi oikeuden tulla Jumalan lapsiksi, kaikille, jotka uskovat häneen.” (Joh. 1:10,12.) Jumala syntyi maailmaan ihmiseksi ihmisen rinnalle, joulun lapseksi köyhien ja syrjittyjen pariin, eläinten keskelle tallin seimeen. Hän astui alas luomaansa maailmaan (Joh.1: 11), syntyi aikaan ja paikkaan, ihmisen historiaan, kulttuuriin ja uskoon. Jumala syntyi ihmisen ruumiiseen ja mieleen, aistimiseen, kokemiseen ja ajatteluun. Jeesuksessa Jumala ilmoitti itsensä ihmiskunnalle ja paljasti rakkautensa kaikkia luotujaan kohtaan. Hänessä kaiken elämän ja rakkauden lähde suuntautui erityisesti niiden pariin, jotka kaipasivat elämän uudistajaa, parantajaa ja lunastajaa. Jumalan rakkaus luotujaan kohtaan näkyy parhaiten ristillä, jossa Jumala otti kantaakseen kuolemaantuomitun rangaistuksen ihmiskunnan hyväksi. Jeesuksen kuolemassa olemme saaneet uuden elämän ja hänen tuomiossaan vapauden. Vain hänen ”haavainsa kautta olemme parannetut” (Jes. 53:5). Pääsiäisriemu on riemua luomakunnan vapaudesta ja uudesta elämästä Kristuksen kanssa, ”sillä Isä, elämän lähde, on tehnyt myös Pojasta elämän lähteen” (Joh. 5:26).

Jumalan missio kumpuaa kolmiyhteisen Jumalan rakkaudesta.²⁷ Pyhän Henkensä kautta Jumala luo edelleen uutta, kutsuu ja pelastaa luotujaan. Pyhä Henki avaa sydämiä ottamaan vastaan Kristuksen täyden pelastuksen ja vapautuksen. Pyhä Henki uudistaa ja synnyttää uskon. Pyhän Hengen kautta syntinen armahdetaan ja liitetään kasteessa osalliseksi Jumalaan ja hänen hyvyteensä. Pyhä Henki tekee myös osalliseksi pyhyteen.

Sanan ja sakramenttien kautta kirkko Kristuksen ruumiina on osallinen Pyhään Kolminaisuuteen, jossa vallitsevat rakkaus ja yhteys. Pyhä Henki lähettää kirkon maailmaan. Niin kuin Isä lähettää Pojan ja Poika lähettää Pyhän Hengen, Henki lähettää Kristuksen omat maailmaan (Joh. 15:26; 20:21; Apt. 1:8, 13: 2-4; Room. 8:9).²⁸ Näin Pyhä Henki liittyy kristityt Jumalan missioon maailmassa ja ohjaa kirkkonsa työhön elämän puolesta ja tulevan maailman elämään.²⁹

²⁴Matrilinearisissa ja matriarkaalisissa kulttuureissa kuva Jumalasta äitinä ja elämän synnyttäjänä on usein vahva. Myös Raamatusta löytyy sama ajatus Jumalan äidillisistä piirteistä, es. Hoos. 11: 3-4; 13: 8; 1. Ms. 32: 11-12; 32: 18; Jes. 66: 13; 42: 14; 49: 15; Jer 44: 25; Ps. 131: 2 Matt. 23:37; Lk. 13: 34. Nainen Jumalan kuvana: 1. Ms. 1: 26-27.

²⁵Kirkkohallitus 2007, 34.

²⁶TTL 2012 § 22.

²⁷TTL 2012 § 2. Jumalan kolmiyhteyttä kuvataan usein Pyhän Yhteisönä varsinkin afrikkalaisissa ja aasialaisissa teologioissa. Näissä teologioissa usein myös kirkon yhteisöllinen luonne nousee Jumalan yhteisöllisyydestä ja eri persoonien välisestä vastavuoroisuudesta ja rakkaudesta. Ks. es. Vähäkangas (2002) ”African approaches to the Trinity”; Pöntinen (2013, 337-361) ”Community of God and the Prophetic Mission of the Church”. Ks. myös Kärkkäinen 2007, 296.

²⁸Kolminaisuudesta ja lähettämisestä, ks. Saarinen 1994, 144; Haapiainen 2014; Myös Kirkkohallitus 2010.

²⁹TTL 2012 § 112. TTL puhuu Elämästä isolla kirjaimella jo otsikossaan, jolloin sana viittaa Jumalaan.

2.2. Kirkko ja Jumalan missio

Kirkon missio on osallisuutta Jumalaan ja hänen toimintaansa maailmassa. Kirkon olemukseen kuuluu missionaarisuus.

Samalla tavoin kuin Kristus on lahjoittanut itsensä luomakunnalle, myös kirkko lahjoittaa itsensä leiväksi ja juomaksi nälkäiseen maailmaan. Näin se jakaa hyvää sanomaa kaikille luoduille.

Kirkon olemus on yhteyttä Kristukseen ja toisiin kristittyihin yli kulttuuristen ja yhteiskunnallisten rajojen. Kirkon yhteydessä jokaisella on oma paikkansa ja tehtävänsä.

Jumalan missiolla on maailmassa kirkko, joka jatkuvasti kasvaa ja uudistuu.³⁰ Pyhä Henki synnyttää kirkon sanan ja sakramenttien kautta.³¹ Sanalla kirkko tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä pyhien maailmanlaajaa yhteisöä, jossa kristityt elävät Jumalan yhteydessä ja jossa Pyhä Henki synnyttää jatkuvasti uskoa ja rakkautta. Kirkko on olemukseltaan yhteyttä Kristukseen ja toisiin kristittyihin. Pyhä Henki itse on se rakkaus, joka yhdistää Kristus-ruumiin jäsenet toisiinsa.³² Kun teologiassa puhutaan kirkosta, kyse on kristittyjen suuresta ja moninaisesta joukosta ja kristittyjen yhteydestä. Kirkko organisaationa, seurakuntina ja erilaisina kirkkokuntina huolehtii sanan ja sakramenttien näkyväksi tekemisestä ja rakkauden teoista.

Kirkon olemukseen kuuluu missionaarisuus.³³ Missionaarinen kirkko julistaa hyvää sanomaa pelastuksesta Kristuksessa aina ja kaikkialla. Se avaa ovensa niille, jotka eivät ole vielä kuulleet sanomaa Jeesuksesta. Samoin se jatkuvasti hoitaa sanan ja sakramenttien kautta niitä, jotka kuuluvat sen piiriin. Kristuksen kirkon tehtävä on myös palvella rakkauden tekojen kautta niitä, jotka ovat köyhiä, sairaita, yksinäisiä tai tarvitsevat erityistä lohdutusta ja apua.³⁴ Samalla tavoin kuin yksityinen ihminen, myös kirkko tarvitsee jatkuvasti sanan parantavaa vaikutusta ja armoa elääkseen Jumalan missiossa ja toteuttaakseen tehtävänsä maailmassa. Pyhän Hengen työn kautta kirkko uudistuu ja synnyttää toivoa maailmaan.³⁵ Siellä, missä usko, toivo ja rakkaus vallitsevat sanan ja sakramenttien kautta, siellä on Kristuksen kirkko ja pyhien yhteys. Tämä yhteys on luonteeltaan kaikkia kutsuvaa, avointa, vieraanvaraista ja sisäänkäyntiä sulkevaa.³⁶

Pyhien yhteisönä kirkko on kiinnittynyt kolmiyhteiseen Jumalaan. Sen yhteisöllisyys heijastaa kolmiyhteisen Jumalan Persoonien välistä yhteyttä ja Jumalan rakastavaa läsnäoloa yhteyden luojana ja rakentajana. Kirkon missio maailmassa on lähetettynä olemista. Tämä missio ei ole luonteeltaan vain toimintaa, vaan mission täyttämää elämää ja osallisuutta Jumalassa.³⁷

2.3. Mission kontekstuaalisuus

Jumalan missio on kontekstuaalista. Kontekstuaalinen tarkoittaa ympäristöön sitoutunutta. Niin kuin Jumala kerran syntyi ihmiseksi tiettyyn historialliseen aikaan ja paikkaan, myös hänen missionsa on aikaan ja paikkaan sitoutunutta. Näin Jumala tulee lähelle ihmistä.

Kontekstuaalinen missio on kulttuurisidonnaista. Se tarkoittaa myös Jeesuksen seuraamista niihin inhimillisiin todellisuuksiin, joissa Pelastajaa ja Vapauttajaa kaivataan. Tämä saa aikaan erilaisista kulttuurista nousevien uskontulkintojen arvostamisen. Kontekstuaalinen missio antaa muutosvoimaa ihmistä alistavien ja orjuuttavien rakenteiden purkamiseen.

³⁰TTL 2012 § 58.

³¹WA 40/I, 71, 19-25.

³²Kirkkohallitus 2007, 37.

³³WCC 2013a § 13: ”Yhteisönä, jolla on jumalallinen perustus, kirkko ei ole olemassa itseään varten vaan kuuluu Jumalalle. Se on olemukseltaan missionaarinen, kutsuttu ja lähetetty todistamaan omassa elämässään siitä yhteydestä, jonka Jumala on tarkoittanut koko ihmiskunnalle ja luomakunnalle valtakunnassaan.”; Ks. myös LWF 2004, 2; Kirkkohallitus 2010, 7-8.

³⁴WCC 2005 § 35.

³⁵Toivo ja transformaatio liittyvät yhteen. Ks. TTL 2012 § 30.

³⁶Ks. TTL 2012 § 8-10. Luterilaisen tunnustuksen mukaan näkymätöntä pyhien yhteisöä ei voida maailmassa määrittellä eikä erottaa, kuten Jeesus puhuu lampaiden erottamisesta vuohista vasta aikojen lopulla.

³⁷TTL 2012 § 29.

Jumalan missio on aina kontekstuaalista missiota. Ekumeenisen, yhden ja yhteisen kirkon uskon-tunnustus on kertomus Luojusta, Lunastajasta ja uutta luovasta Jumalan Hengestä.³⁸ Tähän kertomukseen liittyy myös yksittäisen kristityn koko elämä ja sen vaiheet, samoin kuin Kristuksen kirkon elämä. Oma elämämme kaikkineen kietoutuu Jumalan kertomukseen maailmassa. Luterilaisen tradition mukaan Jumala on ihmisille Jumala vain silloin, kun hän tulee luoksemme ja on Jumala juuri meille. Ilman tätä ajassa ja paikassa tapahtuvaa Jumalan läsnäoloa ja kohtaamista puheemme hänestä on vääristynyttä ja merkityksetöntä.³⁹ Jumala itse ei ole kaukana yhdestäkään ihmisestä eikä hänen todellisuudestaan.

Myös kirkon missio on kontekstuaalista. Se tarkoittaa aikaan ja paikkaan, tiettyyn historiaan, uskontoon ja kulttuuriin sidottua missiota.⁴⁰ Näin kirkon missio ilmentää Jumalan missiota Kristuksessa ja viittaa inkarnaatioon.⁴¹ Käytännössä tämä tarkoittaa sekä uskontulkintojen kulttuurisidonnaisuutta että ympäröivän todellisuuden muutosta Jumalan Sanan synnyttämän rakkauden vaikutuksesta. Kristuksen ruumiin jäsenenä edustamme hänen kirkkoaan erilaisissa tehtävissä ja kulttuurisissa konteksteissa. Pystymme ymmärtämään kristinuskon sanomaa vain oman kontekstimme, ihmiskuvamme ja maailmankuvamme kautta. Yhteinen uskomme ja tulkintojen erilaisuus rikastuttavat meitä. Yksi kirkon mission tehtävä onkin tunnistaa, kunnioittaa ja tehdä yhteistyötä toisten kulttuurien piirissä syntyneiden viisauksien ja niistä nousevien uskontulkintojen kanssa.⁴² Kunnioitus toista kulttuuria ja sen parissa syntyneitä kristinuskon tulkintaa kohtaan tulee näin vastavuoroisesti näkyviin.

Kirkon mission kontekstuaalisuus tarkoittaa myös Jeesuksen seuraamista niihin inhimillisiin todelluuksiin, joissa etsitään ja kaivataan pelastusta ja vapautusta. Jeesus kohtasi syntisiä ja toisten ihmisten halveksimia ihmisiä heidän maailmassaan. Jeesusta seuraten myös kirkon missio hakeutuu sinne, missä tarvitaan parantajaa, pelastajaa ja vapauttajaa. Kristuksen ruumiina kirkko tuntee itsessään maailman hädän. Kirkon missio hakeutuu lähelle niitä ihmisiä ja ihmisryhmiä, jotka tarvitsevat rakkautta ja solidaarisuutta eniten. Kirkko ja kristityt heijastavat sitä rakkautta, jota he itse ovat saaneet ja joka kumpuaa heistä muihin. Kuten Jeesus oli lähetetty ”ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta” (Lk. 4: 18-19), myös kirkko on kutsuttu tähän samaan tehtävään. Kuten Pyhä Henki on lähetetty puolustajaksi, myös Kristuksen kirkko puolustaa niitä, jotka sitä tarvitsevat. Siksi kirkon missio myös välttämättä pyrkii muuttamaan niitä yhteiskunnallisia ja sosiaalisia rakenteita, jotka alistavat tai vääristävät jokaiseen ihmiseen painettua Jumalan kuvaa.⁴³

2.4. Mission kokonaisvaltaisuus

Kokonaisvaltaisuus tarkoittaa näkökulmaa, jossa huomioidaan koko luomakunta. Se ottaa huomioon niin ruumiillisuuden, henkisyuden kuin hengellisyydenkin. Kokonaisvaltainen missio näkee ihmisen kokonaisuutena ja osana luomakuntaa. Se ei erottele rakkauden tekoja ja hyvän sanoman julistamista, vaan liittää ne toisiinsa.

³⁸Ks. Apostolinen uskontunnustus, Nikean uskontunnustus. On huomattava, että myös uskontunnustukset ovat kontekstisidonnaisia. Eeva Martikaisen mukaan tunnustus on siirtynyt normatiivisesta teksti- ja historiasidonnaisuudesta dynaamiseen ja kontekstittietoiseen uskon tunnustamiseen. Ks. Martikainen 2002, 29-32, 177-182. Antti Raunio (2014) puhuu tunnuksesta narraationa.

³⁹”Sillä heillä (kunnian teologeilla) ei ole muuta käsitystä Jumalasta kuin filosofian eli metafysiikan käsitys. Sen mukaan Jumala on luoduista irrotettu oleva, kuten Aristoteles sanoo, tosi, itsensä sisäpuolella luotuja mietiskelevä Jumala. Mutta mitä tällä Jumalalla on tekemistä meidän kanssamme? Myös paholainen tuntee Jumalan siten ja tietää hänen olevan totuudellinen. Sen sijaan kun teologiassa opetetaan tietoa Jumalasta, tunnetaan sellainen Jumala ja vastaanotetaan sellainen Jumala, joka ei pysy sulkeutuneena itsensä sisään, vaan tulee ulos meidän luoksemme, jotta toteaisimme hänen olevan Jumala meille.” (WA 43, 240, 22-28; suom. Mannermaa 1995, 45.)

⁴⁰Ks. LWF 2004, 36.

⁴¹Lutherin teologiassa inkarnaatio on keskeisessä roolissa rakkauden liikkeenä kohti syntistä. Kontekstuaaliset teologiat puhuvat usein jatkuvasta inkarnaatiosta viitaten sekä historialliseen inkarnaatioon että siitä johtuvaan kontekstuaalisuuteen.

⁴²TTL 2012 §27; Mission kontekstuaalisuudesta ks. LWF 2004.

⁴³Ks. *Mission and Evangelism - An Ecumenical Affirmation* (WCC 1982).

Jumala pitää yllä koko luotua todellisuutta, sitä kokonaisuutta, jossa ihminen luomakunnan ja ihmisyyden keskellä elää. Kokonaisvaltainen missio tarkoittaa näkökulmaa, joka huomioi koko luomakunnan.⁴⁴ Kristuksessa Jumalan missio kohtaa ne epäkohdat, joita pahuus on maailmassa saanut aikaan. Hänessä Jumala sovitti sen kärsimyksen ja kivun, jota köyhyys, sairaus, kuolema, sodat ja luonnon tai toisen ihmisen alistaminen ovat tuottaneet niin alistajalle kuin alistetullekin. Kokonaisvaltainen missio on profeetallista missiota.⁴⁵ Se pyrkii parannukseen, ehjäksi tekemiseen ja sovintoon niin ihmisten kuin Jumalankin edessä. Kokonaisvaltaisen mission perusta on ihmisen ja koko luomakunnan luotuisuuden arvossa, Kristuksen sovitustyössä ja Pyhän Hengen johdatuksessa. Pyhä Henki kuljettaa kristittyjä sovintoon, oikeudenmukaisuuteen, rauhaan ja rakkauteen kaikkia ihmisiä kohtaan.⁴⁶

Kirkon missio on alusta saakka ollut kokonaisvaltaista. Siihen liittyy hyvän sanoman kertominen, profeetallinen julistus ja rakkauden teot (diakonia).⁴⁷ Luterilaisen ajattelun mukaan uskon sanat ja rakkauden teot kuuluvat yhteen.⁴⁸ Jeesus itse opetti, julisti, paransi sairaita ja ruokki nälkäiset. Hän tuli itse ruuaksi ja juomaksi nälkäämme ja janoomme. Hänen ruumiinsa ja verensä kautta saamme ikuisen elämän (Joh. 6: 53-59). Kristuksen ruumiina myös kirkko julistaa kokonaisvaltaista Jumalan missiota ja tulee itse leiväksi ja juomaksi nälkäiselle maailmalle.

Erilaiset kulttuuriset maailmankuvat tuottavat erilaisia näkökulmia kirkon missioon. Länsimainen, pohjimiltaan kahtiajakautunut maailmankuva lähestyy usein kehityskysymyksiä fyysisen todellisuuden kautta ottamatta huomioon ihmisten uskonnollista todellisuutta. Toisaalta kirkon missio saatetaan nähdä vain hengellisenä työnä, jolloin luomakunnan arvoa tai ihmisten aineellista ja ruumiillista hätää ei tunnusteta. Kokonaisvaltaisella missiolla tarkoitetaan sellaista näkökulmaa, joka ottaa huomioon luomakunnan ja ihmiselämän kokonaisuuden eikä erota aineellista ja hengellistä todellisuutta toisistaan. Kokonaisvaltainen lähestymistapa liittyy paitsi kirkon traditioon myös niihin kulttuurisiin ajatusmalleihin, joissa vallitsee holistinen maailmankuva, toisin sanoen syvempi ymmärrys elämän kokonaisuudesta.

Kokonaisvaltainen missio huomioi ihmisen tarpeet ja oikeudet. Se ei vastaa omaan tarpeeseensa auttaa, vaan siihen kuuluu ihmisten vuorovaikutteinen kuuleminen. Näin se seuraa Jeesuksen esimerkkiä ihmisten kohtaamisessa.

2.5. Kirkon missio ja luomakunta

Jumala on läsnä luomakunnassaan, joka heijastaa Luojan pyhyyttä. Jumalan pelastava toiminta kohdistuu myös luomakuntaan. Myös luomakunta osallistuu Jumalan missioon maailmassa. Ihminen on vastuussa luomakunnan varjelemisesta.

Jumala on itse läsnä kaikessa luodussa. Koko luomakunta ilmaisee Jumalan lahjoittavaa olemusta ja työtä. Koska luomakunta on pyhän Jumalan läsnäolon paikka, voimme sanoa, että luomakuntakin on pyhä ja heijastaa Luojan pyhyyttä. Siksi ihmisen tulee kunnioittaa luotua ja vastaanottaa se Jumalan lahjana. Jokainen luotu, jossa Jumala on läsnä, on samalla lahja, jossa Luoja lahjoittaa itsensä. Mikään luotu ei ole olemassa vain itseään varten, vaan edistääkseen toisten luotujen elämää ja hyvinvointia. Luomakunta muodostaa siis eräänlaisen ”lahjoittavan rakkauden järjestyksen”, jossa jokainen luotu on olemassa muita varten. Lähtökohtana on ajatus, että Jumala käyttää luotua todellisuutta toimiessaan oman olemuksensa mukaisesti hyvän lahjoittajana.⁴⁹

⁴⁴TTL 2012 § 4.

⁴⁵Profeetallisuus tässä kontekstissa ei liity karismaattisuuteen vaan hengelliseen ja yhteiskunnalliseen kirkon vaikuttamiseen.

⁴⁶LWF 2004, 32-35; TTL 2012 §112.

⁴⁷Ks. LWF 2004, 36-37.

⁴⁸Es. ”Rakastakaa toisianne hellästi. Ei ole puutetta niistä, joille voitte tehdä hyvää. Onhan maailma täynnä niitä ihmisiä, jotka tarvitsevat toisten apua. Tämä on ehdottomasti uskon- ja rakkaudenoppia: teologiaa lyhimmillään ja pisimmillään. Lyhimmillään se on, kun on kysymys sanoista ja lauseista, mutta käytännössä ja todellisuudessa rakkaus on koko maailmaa pidempi, syvempi ja korkeammalle kohoava.” (WA 40/II, 74, 23-27, suom. M. Pöntinen.)

⁴⁹Kirkkohallitus 2007, 35-36.

Luotu todellisuus on siis myös Jumalan mission väline. Luonto kutsuu ihmistä rauhaan ja levollisuuteen sekä harmoniaan elämän kokonaisuudessa. Luonto puhuu Jumalasta, luojaista ja koko luomakunnan lunastajasta. Kokonaisvaltainen käsitys Jumalan missiosta ei aseta vain ihmistä mission keskukseen. Se näkee ihmisen luomakunnan osana ja osallisena Jumalan missioon muun luodun todellisuuden kanssa.⁵⁰

Kokonaisvaltainen kirkon missio tunnistaa Jumalan pelastavan toiminnan kohdistuvan myös koko luomakuntaan (Mark. 16:15). Raamatun mukaan luomakunta yhdessä huokaa ja odottaa vapautusta (Room. 8:19-20). Luomakunnan huokaus on nähtävissä niin luonnon itsensä aiheuttamissa katastrofeissa kuin ilmastolämpenemisessä ja muissa ihmisen aiheuttamissa ekologisissa ongelmissa. Puhtaan veden väheneminen maailmassa on kaikkien elävään kohdistuva hälyttävä ongelma. Luomakunta huokaa saastumisen ja ilmastomuutoksista johtuvien katastrofien alla.

Jumalan valtakunnan esiin murtautuminen kutsuu kirkkoa työhön luonnon suojelemiseksi ja varjelemiseksi. Kirkon missio ei ainoastaan ota huomioon luomakuntaa vaan edistää sen hyvinvointia ja kutsuu ihmisiä viljelemään ja varjelemaan ympäristöä ja luonnossa näkemäänsä Jumalan elämää (1. Ms. 2:15). Näin se osallistuu elämän ylläpitämiseen ja jatkamiseen.

2.6. Kirkon missio ja ihmisyyden arvo

Ihmisyyden arvo on mittaamaton. Jumala loi ihmisen omaksi kuvakseen. Jokainen ihminen ja jokainen ihmisryhmä heijastaa Jumalaa. Siksi toinen ihminen ei ole toista arvokkaampi eikä yksikään ihmisryhmä tärkeämpi kuin toinen.

Jumala tuli ihmiseksi, että jokaisella ihmisellä olisi yltäkyläinen elämä. Kirkon missio toteuttaa täyden ihmiselämän periaatetta kaikkien ihmisten kohdalla.

Jumalan missio liittyy paitsi kontekstuaaliseen ja kokonaisvaltaiseen missioon, myös ihmisen arvon tunnistamiseen Jumalan kuvana. ”Jumala sanoi: ”Tekkäämme ihminen, tekkäämme hänet kuvaksemme, kaltaiseksemme.” [...] Ja Jumala loi ihmisen kuvakseen, Jumalan kuvaksi hän hänet loi, mieheksi ja naiseksi hän loi heidät.” (1. Ms. 1: 26-27.) Luomisessa ihminen, mies ja nainen, tehtiin Luojan kaltaisiksi. Johanneksen evankeliumin mukaan sama Sana, joka synnytti ihmisen luomisessa, tuli ”lihaksi ja asui meidän keskellämme.” (Joh. 1: 1-3, 14.) Kristuksen kautta ihminen on Jumalan kuvana ehyt ja täydellinen. Hänen sovitustyössään ihminen on saanut uudistua elämään yltäkyläistä, täyttä ja vastuullista elämää Jumalan ja luomakunnan sekä toisten ihmisten kanssa. Jumala on kutsunut ihmiset persoonina, toinen toisiaan täydentävinä Jumalaa kuvina elämään ihmisarvoista elämää.

Kirkon missiossa ihmisyyden arvo on korvaamaton. Se koskee jokaista ihmistä ja ihmisryhmää. Ihmisyyden arvo ja arvokkuus liittyvät usein kulttuurisiin arvoihin. Silti kirkot joutuvat yhä uudelleen arvioimaan erityisesti kulttuurisia ja uskonnollisia normeja ja niiden suhdetta ihmisten sosiaaliseen todellisuuteen. Käsitys ihmisen arvosta nostaa kristillisen keskustelun keskiöön niin taloudelliset ja sosiaaliset vääristymät kuin haitalliset kulttuuriset perinteetkin. Ihmisyyttä loukkaavia, haitallisia asenteita ja käytänteitä on jokaisessa kulttuurissa ja uskonnollisessa kontekstissa. Naisten epätasa-arvoinen kohtelu, samoin kuin marginaalissa elävien ihmisryhmien alistaminen ja rasismi saavat usein voimansa uskonnollisista, jopa kirkollisista piireistä. Taloudellisten arvojen nostaminen ihmisyyden arvoa tärkeämmiksi loukkaa ihmisyyden arvoa, samoin kuin köyhyyden mukanaan tuoma ravinnon puute tai nuorten, lasten, vanhusten ja sairaiden ihmisarvon kieltäminen sekä vammaisten syrjiminen. Jo Vanhassa testamentissa puhutaan velvollisuudesta huolehtia köyhien ja syrjittyjen asemasta: ”Herra, teidän Jumalanne, ei ole puolueellinen, eikä häntä voi lahjoa. Hän huolehtii leskien ja orpojen oikeuksista, hän rakastaa muukalaista ja ruokkii ja vaatettaa hänet. Samoin tulee myös teidän rakastaa muukalaista.” (5. Ms. 10:17-19) Koska ihminen on arvokas kokonaan, myös ihmisen seksuaalisuutta täytyy suojella riistolta. Ihmisen arvoa ei voi laskea rahassa eikä arvottaa negatiivisten uskonnollisten asenteiden kautta, mikä voi ilmetä kielteisenä asennoitumisena ruumiillisuuteen yleensä tai omaan ja toisten seksuaalisuuteen. Jokainen ihminen on kokonaisuudessaan heijastus Jumalasta. Jumala tuli ihmiseksi, jotta jokaisella ihmisellä olisi yltäkyläinen elämä (Joh. 10:10).⁵¹

⁵⁰TTL 2012 § 22.

⁵¹TTL 2012 § 43-49.

Kirkon missio toteuttaa tätä täyden ihmiselämän tunnistavaa periaatetta niin hengellisten, sosiaalisten kuin ruumiillistenkin tarpeiden osalta. Kristillinen sanoma purkaa sellaisia raja-aitoja ihmisten ja ihmisryhmien välillä, jotka luovat epäoikeudenmukaisia arvoasetelmia ihmisryhmien välille. Tämä perustuu Jeesuksen täyteen ihmisyyteen ja hänen jumaluuteensa.

2.7. Marginaaleista nouseva missio

Marginaaleista nouseva missio on ihmisen ymmärrykselle vierasta. Jumala ei tullut maailmaan majesteettisuudessaan, vaan Hänen missionsa on ristiinnaulitun ja ylösnousseen Kristuksen missiota. Samalla tavoin kirkon missio syntyy elämän marginaaleissa ja luo uutta.

Marginaalien missio on särkyneiden puhetta Jumalasta. Se on syrjäytettyjen, alistettujen, köyhien, kärsivien ja sidottujen vapautuksesta syntyvää missiota. Marginaalien missio on yksilöiden ja ihmisryhmien missiota sekä kirkon elämää. Marginaalien missio synnyttää kirkossa uutta. Uudistumisen kautta kirkko tulee läsnä olevaksi kärsivän ihmisen elämään.

Marginaaleista nouseva missio haastaa sekä sisäiseen hengelliseen eheytymiseen että ulkoiseen muutokseen. Se haastaa tietoisuuteen, jossa nähdään selkeästi syrjäyttävät valtasuhteet. Kristittyjä kutsutaan purkamaan kaikki ne ajatusmallit ja rakenteet, jotka eristävät ja syrjäyttävät ihmisiä ihmisarvoisesta elämästä. Marginaalien missio kutsuu kaikkia kohtuulliseen ja oikeudenmukaiseen elämään.

Kristinusko on syntynyt kuolemaantuomitun ristiltä, haavoitetun Jumalan sydäimestä ja uuden elämän riemusta. Inhimillisesti katsoen kristinusko on syntynyt elämän marginaaleista käsin: köyhyyden, pakolaisuuden, vangitsemisen ja ristinkuoleman kautta. Jumala lähestyy myös ihmistä tämän oman elämän ja kokemuksen marginaaleista käsin: sieltä, missä ihminen on haavoitettu, elämää vaille ja tarvitsee pelastajaa ja vapauttajaa. Heikkoutemme ja haavamme liittävät meidät Kristuksen haavoihin ja ylösnousemukseen sekä hänen uutta luovaan Henkeensä. Jumalan missio antaa elämän kuoleman ja synnin keskelle, ilon murheen sijaan ja vapautuksen kahleiden sijaan. Se antaa toivon toivottomuuteen ja rauhan levottoman maailman keskellä.

Jumalan missio koskettaa myös yhteisöjen keskellä erityisesti niitä ihmisryhmiä, jotka ovat syrjittyjä ja tulleet haavoitetuiksi. Se hakeutuu niiden seuraan, jotka kantavat yhteisön synnin seurauksia esimerkiksi resurssien epäoikeudenmukaisen jakautumisen vuoksi tai joita halveksitaan etnisen taustan, sairauden tai muun erilaisuuden vuoksi. Jeesuksen sanomassa köyhistä, joiden on helpompi mennä taivasten valtakuntaan kuin rikkaiden, vertauksessa kamelista ja neulansilmästä, rikkaasta miehestä ja Lasaruksesta, lesken rovosta tai naisesta Sykarin kaivolla on kyse juuri tästä missiosta. Puhuessaan Jumalan valtakunnan tulemisesta Jeesus nosti esiin syrjityt ihmiset: ”Mene kiireesti kaupungin kaduille ja tuo tänne köyhät ja raajarikot, sokeat ja rammatt.” (Lk. 14:21). Jeesus puhuu Jumalan rakkauden järjelle käsittämättömästä luonteesta, kun hän sanoo, että viimeiset tulevat ensimmäisiksi tai julkisesti syntiset ovat lähempänä taivasten valtakuntaa kuin fariseukset ja kirjanoppineet: Hän, joka saa paljon anteeksi, rakastaa paljon.

Jeesuksen koko vuorisaarna on puhetta Jumalan vastakohtiin kätkeytyvästä tavasta nähdä luomaansa maailma. Tyhyydestä maailmankaikeuden luonut Jumala etsiytyy edelleen sinne, missä Luoja kaivataan, missä asuu tyhjyyttä ja olemattomuutta. Jumalan rakkaus Kristuksessa suuntautuu sinne, missä on kärsimystä, kipua ja huonoutta. ”Sillä Jumala ei pelasta muita kuin syntisiä; ei opeta muita kuin hulluja ja niitä, jotka eivät mitään ymmärrä; ei tee rikkaiksi muita kuin köyhiä; ei tee eläviksi muita kuin kuolleita. Ei kuitenkaan niitä, jotka kuvittelevat olevansa sellaisia tai ainoastaan pitävät itseään sellaisina, vaan niitä, jotka todella ovat ja tunnustavat olevansa sellaisia.”⁵²

Jumalan missio vie ”aina maan ääriin saakka” (Apt. 1: 8), kuten Jeesus sanoo. Se puhuttelee sekä ihmisen sisäistä pimeyttä että vapautusta kaipaavaa maailmaa lähellä ja kaukana. Jumalan missio voimaannuttaa heikkoja ja kutsuu Jumalan Valtakuntaan, jossa he Kristuksen kirkkona ja Hengen innostamina saarnaavat vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista. Jaakobin kirje muistuttaa: ”Onhan Jumala valinnut juuri

⁵²WA 56, 427,1-6; suom. Mannermaa 1995, 48.

maailman silmissä köyhät olemaan uskossa rikkaat ja perimään valtakunnan, jonka Jumala on luvannut häntä rakastaville.” (Jaak. 2: 5)

Marginaaleista nouseva missio tarkoittaa sekä sisäistä hengellistä elämää että ulkoista tietoisuutta ja kykyä nähdä tuhoisan vallankäytön ja synnin seuraukset. Maailma on edelleen jakautunut niihin, joilla on ulkoiset mahdollisuudet hyvään elämään ja niihin, joilta ne puuttuvat. Kirkon mission tavoite ei ole siirtää marginaalissa olevia vallankäytön keskiöön vaan murtaa raja-aitoja ja niitä ylläpitäviä ajattelumalleja ja rakenteita. Näistä rakenteista Kirkkojen maailmanneuvoston asiakirja ”Yhdessä kohti elämää” mainitsee paternalismin, patriarkaalisuuden, rasmin, kastijärjestelmän sekä alku-peräiskansojen, sairaiden ja vammaisten diskriminoinnin. Samoin se nostaa esiin globaalien talouden epäoikeudenmukaisen resurssien jakamisen.⁵³ Asiakirja kehottaa näiden vääristyneiden rakenteiden purkamiseen ja sitä kautta marginaalissa elävien voimaannuttamiseen pikemminkin kuin yksilöiden liittämiseen länsimaisen hyvinvoinnin piiriin rakenteita muuttamatta. Ristin sanoma antaa voimaa ja tulevaisuuden toivoa marginaalissa eläville ja kutsuu keskiössä olevia parannukseen itsekkyiden synnistä ja sen tuottamista syrjivistä, ihmisarvoa ja luomakuntaa loukkaavista ajattelumalleista ja rakenteista.⁵⁴ Näin Jumalan Valtakunta, jossa vallitsevat vapaus, oikeudenmukaisuus ja rakkaus, murtautuu esiin.

Lähetystyö on historian aikana suuntautunut usein valtaapitävien keskiöstä valloitetuihin maihin. Kolonialistinen ajattelu pyrki irrottamaan ihmiset omasta kulttuuristaan ja liittämään heidät eurooppalaiseen ajatteluun. Paternalistinen käsitys erilaisuudesta liittyy oman kulttuurisen tai uskonnollisen näkökulman ylivoimaisuuteen sekä oman sivistyksen viemiseen kaikkialle. Sille on tyypillisempää sääli kuin hädässä olevan yhdenvertainen kunnioittaminen ja rakastaminen. Historiaa tulee katsoa kuitenkin myös toisin silmin: kirkkojen työhön kuului aina vahvaa kielten osaamista ja kulttuurien ymmärtämistä. Samalla on tiedostettava, että paternalismia esiintyy kaikkien kulttuurien parissa.

Valtakeskittymät kaikkialla maailmassa sortavat vähemmistöjä edelleen ja pyrkivät hyötymään hallitsemistaan ihmisryhmistä. Myös kirkollisissa ja uskonnollisissa piireissä on toisten ihmisten hyväksikäyttöä joko rahan tai hengellisen vallan tavoittelun vuoksi. Marginaaleista nousevan kirkon mission tunnusmerkki on sen sisäinen hengellinen elämä Jumalassa. Tämä sisäinen elämä auttaa tunnistamaan väärät valtapyrkimykset, jotka rakentavat riippuvuutta eivätkä voimaantumista, oikeudenmukaisuutta ja rauhaa.⁵⁵ Siksi marginaaleista nouseva missio on luonteeltaan profeetallista.

Luterilainen kontekstuaalinen näkökulma Jumalasta ”Jumalana meille” avaa toisenlaisen lähtökohdan kirkon missioon kuin ”Jumala teille” ajattelu, joka synnyttää helposti raja-aitoja ja arvoeroja meidän ja teidän välille. Se keskittyy avaamaan ja laajentamaan sanaa me ja ylittää taloudelliset, sosiaaliset, kulttuuriset, uskonnolliset ja organisatoriset raja-aidat. Tämän päivän missiossa se koskettaa erilaisten kumppaneiden joukkoa, jossa rikastutaan toinen toistensa näkemyksistä ja uskontulkinnosta. Syrjäytettyjen ääni muuttuu ja uudistaa kirkon missiota. Erilaisten ihmisryhmien ajattelu tuo myös kirkon yhteiseen pöytään sellaista teologista rikkautta, joka hyödyttää sekä ulkonaisesti hyvinvoivia että köyhiä kirkkoja.

Marginaaleista nouseva missio haastaa jokaisen kristityn ja kaikki kirkot murtamaan raja-aitoja ja vuorovaikutteiseen missioon. Se etsii Jumalaa köyhien ja syrjäytettyjen keskeltä, sillä Jumala on siellä, missä hänen rakkautensa kohteet ovat, nimittäin ihmisyydessä, heikkoudessa ja vajavuudessa. Hän itse tuli maailmankaikkeuden marginaaliin vapauttaakseen kaikki ne, jotka häneen uskovat.

2.8. Kirkon missio ja uskontoteologia

Kristuksen ristinkuolema ja ylösnousemus avaavat kirkkaimmalla tavalla Jumalan rajattoman rakkauden kaikkia ihmisiä kohtaan.

Kirkko ja kristitty näkevät ja tunnistavat toisin uskovissa ihmisissä veljen ja sisaren ja ottavat kiitollisina vastaan sen hyvän, mitä tuo toinen ihminen ja hänen uskontonsa edustavat.

⁵³TTL 2012 § 29-54.

⁵⁴TTL 2012 § 32-33, 46, 49. TTL puhuu valtaapitävien tyhjentyä oikeuksistaan.

⁵⁵Ks. TTL 2012 § 38-42.

Kontekstuaalisen mission tunnusmerkki on myös erilaisten viisusperinteiden ja uskontojen huomioonotaminen. Raamatullisen pelastushistorian tarina ei ole syntynyt tyhjiössä. Jo Vanhan testamentin tekstien kuvaama Jumalan pelastushistoria tapahtui keskellä uskontojen kohtaamista. Vanhan testamentin kirjoittajat joutuivat ottamaan kantaa muihin uskontoihin.

Uuden testamentin kirjaamat Jeesuksen sanat: ”Minä olen tie, totuus ja elämä” ovat haastaneet kristillistä kirkkoa sen syntymisestä saakka. Millä tavalla kirkon uskoma ja julistama totuus Jeesuksessa suhtautuu muiden uskontojen ja vakaumusten totuusväitteenä?⁵⁶ Erityisesti kirkon kieli- ja kulttuurirajoja ylittävä missio on kohdannut tämän haasteen alusta saakka. Suomen muuttuessa yhä moni-uskontoisemmaksi kysymys haastaa kirkkoa entistä enemmän myös Suomessa.

Luterilaisuudessa on totuttu puhumaan Jumalan ns. kahdenlaisesta ilmoituksesta: yleinen ilmoitus ja erityinen ilmoitus. Yleinen ilmoitus on Jumalan puhuttelua: ”Jumala ei ole pelkkä kaukainen alkusyy eikä persoonaton voima, vaan hän vaikuttaa luomakunnassa ja historiassa ja kohtaa meidät henkilökohtaisesti.”⁵⁷ Edelleen luterilaisuus opettaa, että ihmisellä on luonnostaan tietoa Jumalasta ja hänen laistaan. Tämä jumalatiETOisuus näkyy myös tajuna moraalilaisista, joka useimmissa uskonnoissa näkyy kultaisen säännön tapaisina ohjeina.⁵⁸ Oikeaa ja täydellistä Jumalan tuntemusta ei kuitenkaan voi olla ilman evankeliumia ja Kristusta. Jumalan yleinen ilmoitus ei yksin vie ihmistä oikeaan päämäärään, Jumalan todelliseen tuntemiseen. Se jättää ihmisen yrittämään itse päästä Jumalan luo, mutta ei kuitenkaan vie ihmistä perille.

Kohdattaessa toisia uskontoja joudutaan siten kysymään, mikä on ns. yleisen ilmoituksen ja erityisen Kristuksessa tapahtuneen ilmoituksen suhde? Yksi varsinkin katolisen teologian tarjoama vastaus on sanoa, ”että armo ei kumoa luontoa”, eli Kristuksessa tapahtunut ilmoitus rakentaa yleisen ilmoituksen pohjalle. Sekä yleinen ilmoitus että erityinen ilmoitus ovat yhden ja saman Jumalan työtä. Kaikki luotu on suuntautunut samaan päämäärään, Jumalaan. Tämäkin ajattelu pitää kiinni siitä, että Jumalan todelliseen ja pelastukseen riittävään tuntemiseen vaaditaan erityisen Kristus-ilmoituksen eli evankeliumin julistamista ja sen vastaanottamista. Evankeliumi ikään kuin puhdistaa ja täydellistää yleisen ilmoituksen sisältämän hyvän ja totuuden.⁵⁹

Onko luterilaisen teologian valossa mahdollista tunnustaa, että Jumala on käyttänyt muita uskontoja oman tahtonsa ilmoittamiseen ja pelastuksen välittämiseen? Entä mikä on toisten uskontojen asema sen jälkeen kun evankeliumi on julistettu ja kuultu? Sulkeeko Kristus-ilmoitus ja evankeliumi oven muilta pelastus-teiltä, vai puhdistako se niissä jo olevan hyvän vai näkeekö kirkko toisten uskontojen olevan pelastavia kristillisen ilmoituksen saapumisen jälkeenkin?⁶⁰

Luterilainen perinne ja opetus eivät kiellä näkemästä ja tunnustamasta toisissa uskonnoissa näkyvää Jumalan hyvää työtä. Uskomme, että kaikki hyvä on lähtöisin Jumalasta. Pidämme kiinni Kristuksen ainutlaatuisuudesta ja siitä, että Kristuksessa tapahtunut ilmoitus, Kristuksen ristinkuolema ja ylösnousemus avaavat kirkkaimmalla tavalla Jumalan rajattoman rakkauden kaikkia ihmisiä kohtaan.⁶¹ Kaikilla ihmisillä on

⁵⁶Tämän kysymyksen yhteydessä viitataan usein myös Apt. 4:12: ”Ei kukaan muu voi pelastaa kuin hän. Mitään muuta nimeä, joka meidät pelastaisi, ei ole ihmisille annettu koko taivaankannen alla.”

⁵⁷Suomen ev.lut. kirkon katekismus, 12.

⁵⁸Yksi klassinen perustelu Jumalan läsnäololle ja vaikuttavuudelle eri uskonnoissa löytyy myös Paavalin puheesta Areiopagilla: ”Jumala ei kylläkään ole kaukana yhdestäkään meistä: hänessä me elämme, liikumme ja olemme.” Apt. 17:27-28.

⁵⁹Tätä ns. *preparatio evangelii* –ajattelua on kritisoitu siitä, että se pitää toista uskontoa ikään kuin vain astinlautana kristinuskoon ja näin toisuskovat tulevat vähäisemmiksi kristittyjen rinnalla.

⁶⁰Eri uskontoteologiset mallit jaetaan yleensä kolmeen tai neljään malliin riippuen siitä, miten ne suhtautuvat toisiin uskontoihin. Yksinkertaistava ja karkea jako on seuraava: eksklusivismi väittää, että pelastus on vain omassa uskonossa, inklusivismi mukaan oman uskonnon totuus täydentää muissa uskonnoissa olevan ”hyvän” ja oikean. Pluralismi tunnustaa, että kaikista uskonnoista löytyy jokin yhteinen pohja (esim. ymmärrys ”pyhästä”) ja että uskonnot johtavat lopulta samaan päämäärään (”vuorenhuipulle on monta tietä”). Neljäs malli, jota voidaan kutsua postpluralismiksi, pyrkii tunnustamaan kunkin uskonnon omat erityispiirteet yrittämättä harmonisoida niiden todellisia eroja.

⁶¹”Kristus on meidän rauhamme. Hän on tehnyt nämä kaksi ihmisryhmää yhdeksi ja kuolemallaan hajottanut niitä erotaneen vihollisuuden muurin. Hän on kumonnut lain käskyineen ja säädöksineen, jotta hän omassa itsessään loisi nuo

oikeus vastaanottaa evankeliumi. Tämän rauhan ja sovituksen evankeliumin julistaminen sanoin ja teoin on kirkolle annettu tehtävä, kirkon missio, jota kirkon tulee toteuttaa nöyrästi.

Tässä missiossa kirkko ja kristitty myös näkevät ja tunnistavat toisin uskovissa ihmisissä veljen ja sisaren ja ottavat kiitollisina vastaan sen hyvän, mitä tuo toinen ihminen ja hänen uskontonsa edustavat. Näin ollen uskontojen välinen kohtaaminen on ensiksikin toisin uskovien ihmisten kohtaamista, arjen dialogia. Dialogin muita tasoja ovat myös eri uskontojen edustajien työskentely yhteisen hyvän edistämiseksi (esim. yhteisöjen kehittämisprojektit),⁶² uskontojen yhteisiä ja erilaisia piirteitä käsittelevä opillisempi dialogi tai eri uskontojen hengellisen elämän ja uskonnollisen kokemuksen (spiritualiteetin) dialogi. Kirkon kannalta sen harjoittaman uskontojen kohtaamisen ja vuoropuhelun ytimessä on Kristus ja hänen evankeliuminsa, jotka kutsuvat myös kirkkoa jatkuvaan uudistukseen ja entistä täydempään evankeliumin ymmärtämiseen ja todeksi elämiseen. Uskontojen välisessä dialogissa kirkolla tulee olla aktiivinen rooli. Näin toimien kirkko myös edistää uskontojen välistä yhteisymmärrystä ja rauhanomaista rinnakkaiselo.

Toisin uskovaan ihmiseen ja hänen uskontoonsa tutustuminen auttaa kirkkoa ja kristittyjä ymmärtämään toisen ihmisen uskoa ja vakaumusta. Se myös auttaa kristittyä ymmärtämään omaa uskontoaan entistä paremmin ja juurtumaan siihen entistä syvemmin. Siten kunnioittava ja arvostava toisiin uskontoihin ja niiden edustajiin suhtautuminen on kirkon olemukseen kuuluva ja sille ainoa mahdollinen olemisen ja elämisen tapa.

2.9. Kirkon missio, sovinto ja rauha

Kirkon missio kutsuu sovintoon ja rauhaan kaikkien luotujen kanssa. Rauha on luomakunnan lepoa ja elämän yhteyttä Luojaan. Rauha on enemmän kuin sodan puuttumista, se on eheyttä, yhteistä hyvinvointia, vuorovaikutussuhteiden toimivuutta ja levollisuutta. Jeesus lupasi oman rauhansa opetuslapsilleen. Hänen ristinsä kautta Jumala rakensi rauhan koko luomakunnan kanssa. Pyhä Henki rakentaa sovintoa ja rauhaa ja varustaa kristityt rauhan ja sovinnon työhön.

Kirkon missio kutsuu sovintoon ja rauhaan kaikkien luotujen kanssa. Rauha on luomakunnan lepoa ja elämän yhteyttä Luojaan. Rauha kuvaa yhteyttä ja suhteita, joiden varassa on levollista elää. Rauha on enemmän kuin sodan puuttumista, se on yhteistä hyvinvointia, vuorovaikutussuhteiden toimivuutta ja lepoa. Rauha on myös luovaa tilaa, jossa ihminen saa olla oma itsensä. Jeesuksen opetuksessa rauhalla on vahva sija. Jäähyväispuheessaan hän lupaa oman rauhansa opetuslapsilleen (Joh. 14:27). Kristuksen ristin kautta Jumala rakensi rauhan ihmiskunnan kanssa. Rauha eheyttää ja luo yhteyttä erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien välille.

Kirkko on rauhan vastaanottaja ja välittäjä. Kirkon missio on toimimista rauhan ja sovinnon puolesta. Tässä tehtävässä kirkko toimii myös sodan, väkivallan ja riitojen keskellä. Rauhantyö ja rauhan puolesta rukoileminen on kirkon jatkuva tehtävä.

Rauhan ja sovinnon aikaansaamiseksi kirkon missio on erilaisten negatiivisten ajatusmallien purkamisen eri osapuolien välillä, vihollisuuksien voittaminen ja sodanuhkan karkottaminen. Negatiiviset ajatusmallit ja myytit toiseudesta ovat vuosisatojen ajan aiheuttaneet vihaa, stigmatisaatiota, luokka- ja kastieroja erilaisten ihmisten välille. Myyteillä toiseudesta tarkoitetaan sellaisia uskomuksia erilaisista ihmisryhmistä, jotka oikeuttavat väärää valtarakenteita, epätasa-arvoa ja vihollisuutta. Ne vaikuttavat sekä kantajiinsa että niihin, joista puhutaan. Ajattelusta syntyy toimintaa, vihasta riitaa ja sotaa.

Sovinto edellyttää anteeksiantamista ja anteeksisaamista. Siksi sovinnon tie erilaisten ihmisryhmien tai

kaksi yhdeksi uudeksi ihmiseksi, ja näin hän on tehnyt rauhan. Ristillä kuollessaan hän omassa ruumiissaan sai aikaan sovinnon Jumalan ja näiden molempien välille ja teki näin lopun vihollisuudesta. Hän tuli julistamaan rauhaa teille, jotka olitte kaukana, ja rauhaa niille, jotka olivat lähellä.” Ef. 2: 14–17. Modernissa uskontoteologiassa esiintyy myös ajatus, että Kristus on mahdollista kohdata kristinuskon ulkopuolellakin. Tämä tarkoittaa, että vaikka kirkko onkin sidottu Kristus-ilmoitukseen, Jumalan pelastava toiminta ulottuu laajemmalle kuin kirkko.

⁶²Ns. *diapaxis*.

yksittäisten ihmisten välillä on usein vaikea ja raskas. Yhteisöllisten traumaattisten kokemusten läpikäyminen kestää usein sukupolvien ajan ja vaikean alistussuhteen purkamisen saattaa vaatia etäännyttämistä puolin ja toisin. Rauhan sanoma rakentaa turvaa, liennyttää vihaa ja antaa toivoa huomiseen.

Sovinnon tie vie myös sovitteluun erilaisten etnisten ryhmien välillä. Toiseuden korostamisen ja eriarvoisuuden vaikutuksesta monet marginaalissa elävät ryhmät marginalisoituvat edelleen. Kirkon missio huomioi erityisesti heikossa asemassa elävien ihmisryhmien aseman ja identiteetin. Myös uskontojen välisessä kanssakäymisessä negatiiviset käsitykset toisesta uskonnollisesta yhteisöstä ruokkivat raja-aitojen säilyttämistä. Kirkon missio pyrkii rauhaan uskontojen välillä ja tekee rauhantyötä eri uskontojen välillä ja erilaisten uskonnollisten ryhmien kanssa. Näin se julistaa Kristuksen rauhaa ja rakastavaa läsnäoloa maailmassa.

Jälkikolonialistinen ajattelu keskittyy purkamaan negatiivisia länsimaisia myyttejä toiseudesta sekä niiden aiheuttamaa henkistä, hengellistä ja fyysistä väkivaltaa entisten siirtomaiden ihmisiä kohtaan. Kirkon missio kutsuu näiden ajatusmallien purkamiseen ja eriarvoisuuden näkyväksi tekemiseen. Sovinnon tie historian ja tämän päivän yhteistyön välillä on välttämätöntä, jotta kirkot voivat parantua menneestä ja tehdä aidosti yhteistyötä.

Kirkon missiossa sovinto ja rauha nousevat Kristuksen anteeksiantamuksesta ja parantavasta Pyhän Hengen kosketuksesta. Kirkon missio, joka ei nouse tästä rakastavasta sovinnon tien kulkemisesta, tarvitsee itse parantumista, eheytymistä ja anteeksiantoa kyetäkseen osallistumaan Jumalan missioon maailmassa. Näin Jumalan missio kuljettaa kirkkoon rauhan ja sovinnon tietä, valmistaa ja varustaa kristittyjä yhteisellä matkalla kohti Pyhää Jumalaa, elämän täyteyttä ja ikuista rauhaa.

3. Suomen Lähetysseura kirkollisena toimijana ja yhteiskunnallisena vaikuttajana

3.1. Lähetysseura ekumeenisena ja kirkollisena toimijana

Jumalan missiolla on maailmassa kirkko, jota se käyttää työhönsä. Lähetysseura toimii tässä kirkossa sekä Suomessa että kaikkialla maailmassa. Kaikki Suomen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat ovat Lähetysseuran yhteisöjäseniä ja osallistuvat vuosikokouksen kautta Lähetysseuran päätöksentekoon. Miltei kaikilla seurakunnilla on sopimuksenvaraista yhteistyötä Lähetysseuran kanssa. Lähetysseura toteuttaa seurakuntien lähetystehtävää toimintamaissaan.

Lähetysseura on yksi kirkon lähetysjärjestöistä, joka on solminut perussopimuksen lähetystyön järjestämisestä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa. Lähetysseuran, kuten muidenkin sopimuksen allekirjoittaneiden järjestöjen, ”velvollisuus on noudattaa omassa toiminnassaan kirkon tunnustusta ja päätöksiä sekä toteuttaa kirkon hyväksymää lähetysstrategiaa ja sen toimintaperiaatteita”.⁶³ Sopimus sitoo Lähetysseuraa ja muita lähetysjärjestöjä toimimaan yhdessä Jumalan missiossa, toinen toistaan kunnioittaen. Lähetysseura edustaa avaraa hengellisyyttä. Hengellisten liikkeiden erilaisuus palvelee Jumalan missiota. Perussopimus edellyttää, että Lähetysseura raportoi Kirkon lähetystyön keskukselle muutoksista suhteissaan lähetysten ja ekumenian kansainvälisiin toimijoihin.

Suomen Lähetysseura osallistuu aktiivisesti ekumeeniseen liikkeen työhön erityisesti Luterilaisen maailmanliiton ja Kirkkojen maailmanneuvoston kanssa ja rinnalla. Lähetysseura on Kirkkojen maailmanneuvoston lähetykseen ja kehitysyhteistyöhön erikoistunut järjestö vuodesta 2013.⁶⁴ Se on Suomen Lähetysseuran jäsen ja Suomen Ekumeenisen Neuvoston kumppanuusjärjestö. Luterilaisen maailmanliiton

⁶³Ks. ”Perussopimus lähetystyön järjestämisestä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen Lähetysseuran välillä.” 14.06.2013.

⁶⁴Ns. specialized ministry.

kanssa sillä on yhteistyösopimus. Kirkkojen maailmanneuvoston yhteydessä Lähetysseura toimii linjansa mukaisesti seuraten ekumeenista lähetysajattelua ja sen muutoksia sekä osallistuen Kirkkojen maailmanneuvoston toimintaan. Lähetysseura osallistuu aktiivisesti myös kirkkojen kansainvälisen humanitaarisen kehitysyhteistyön verkoston Act Alliance toimintaan.

Kansainvälisesti Lähetysseura toimii useimmiten paikallisten luterilaisten kirkkojen kanssa, mutta yhä enemmän myös muiden kirkkojen kanssa ekumeeniselta pohjalta. Yhteistyötä kumppaneiden kanssa ohjaa molemminpuolisesti allekirjoitettu yhteistyösopimus, jossa myös yhteistyön teologisia periaatteita määritellään.

3.2. Suomen Lähetysseura ja kristillinen todistus

Kirkon olemukseen kuuluvat ykseys, hyvän sanoman jakaminen ja diakonia. Hyvän sanoman jakaminen eli kristillinen todistus on myös Suomen Lähetysseuran tehtävä. Suomen Lähetysseuran tarkoituksena on sääntöjen mukaan ”osallistua Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kansainvälisenä toimijana kolmiyhteisen Jumalan lähetykseen maailmassa julistamalla evankeliumia niiden keskuudessa, jotka eivät ole kristittyjä...”⁶⁵ Säännöissä todetaan myös, että ”yhdistys palvelee lähetystyössä kirkkoamme, sen seurakuntia ja ulkomaisia kirkkoja osana Kristuksen maailmanlaajaa kirkkoa.” Tehtävä on siis sekä kirkon ulkopuolella olevien ihmisten tavoittaminen että jo olemassa olevien seurakuntien ja kirkkojen vahvistaminen.

Suomen Lähetysseuran näkemys kristillisestä todistuksesta pohjautuu Jeesuksen elämään ja opetukseen Jumalan valtakunnasta. Valtakunnan merkit ovat ilo, rauha ja oikeudenmukaisuus.⁶⁶ Lähetysseura on asettanut tavoitteeksi työn vahvistamisen alueilla, joilla alle 10 % on kristittyjä. Tavoitteen kautta Lähetysseura haluaa kumppaneidensa kanssa rohkeasti ylittää maantieteellisiä, kulttuurisia ja sosiaalisia rajoja todistaakseen Jumalan rakkaudesta sanoin ja teoin. Hyvän sanoman jakaminen antaa toivoa ja voimaannuttaa marginalisoituja ryhmiä, kun heidät nostetaan esiin ja he saavat mahdollisuuksia toimia kirkossa ja yhteiskunnassa täysivaltaisina jäseninä. Lähetysseura tekee työtä marginalisoitujen ryhmien parissa yhteistyössä kumppanikirkkojen kanssa.

Rajojen ylittämisen keskiössä on kohtaaminen. Ilman kohtauksia kirkko tai ihmiset eivät kasva.⁶⁷ Hyvässä kohtauksessa toisen kunnioitus ja erilaisuuden hyväksyminen on vastavuoroista. Kristillinen todistus on kohtauksista, jossa jaetaan uskoa ja yhteistä ihmisyyttä.⁶⁸ Uskossa Jumala on läsnä ja kohtaa luomansa ja lunastamansa ihmiset. Kohtaaminen on sekä ihmisten kohtauksista että erilaisten todellisuuksien näkemistä. Hyvässä kohtauksessa ihmisen ainutlaatuisuus tulee tunnistetuksi ja puolustetuksi.⁶⁹ Lähetystyöntekijöiden lähettäminen on aina ollut arkiseen työhön ja kohtauksiin lähettämistä. Edelleenkin Lähetysseura kouluttaa ja lähettää yhteistyöntekijöitä hyvän sanoman jakamiseksi rakkauden ja yhteenkuuluvuuden hengessä.

Lähetysseura tukee yhteistyökumppaneidensa osaamista ja itsenäisyyttä toiminnan jatkuvuuden ja kestävyuden vahvistamiseksi. Kirkkojen vahvistaminen tarkoittaa myös teologisen koulutuksen tukemista ja stipendiaattitoimintaa. Teologisen koulutuksen kautta Lähetysseura edistää sekä kontekstuaalisen teologian että kontekstirajoja ylittävää teologista keskustelua ja osaamista. Lähetysseura tukee dialogia yhteisyyden ja yhteistyön edistämiseksi.⁷⁰

Yhteistyökirkkojen kanssa Lähetysseura pohtii kokonaisvaltaisen työn tavoitteita ja sosiaali-eettisiä periaatteita. Lähetysseura pyrkii vahvistamaan yhteistyökumppaneita myös tukemalla seurakuntatyötä. Niin

⁶⁵SLS 2011 § 2.

⁶⁶Room. 14:17.

⁶⁷Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan suunta vuoteen 2020 puhuu missionaarisesta kirkosta kohtauksen kirkkona. ”Yhteydessä kirkkoon ihminen kohtaa sekä Jumalan että lähimmäisensä ja oman elämänsä todellisuuden.” Kirkkohallitus 2014, 1.

⁶⁸WCC 2011, 3.

⁶⁹WCC 2013b, 3.

⁷⁰KMN:n lausunnossa (WCC 2013b, 1-3) kirkon yhteydestä todetaan, että vanhat kysymykset jakavat edelleen kirkkoa. Uudet kysymykset haastavat ja luovat uusia rajaviivoja sekä kirkkojen sisällä että kirkkojen välillä. Kirkko on kuitenkin kutsuttu yhteyteen.

aikuisten kuin lastenkin kristillinen kasvatusta sekä työ naisten parissa ovat osa yhteistyötä, johon kuuluu myös diakoniakasvatusta.

Raamatun käännöstyö ja kristillisen kirjallisuuden tuotanto vahvistavat oman kielen asemaa ja sitä kautta identiteettiä ja kulttuuria. Äidinkielen lisääntyneen käyttöä tukee kontekstuaalista uskon ymmärtämistä niin seurakuntayhteisöissä kuin yksittäisten ihmistenkin kohdalla.

3.3. Lähetysseura diakonian toteuttajana ja uudistajana

Hyvän sanoman jakamisen, jumalanpalveluselämän ja diakonian⁷¹ muodostama kolmiyhteys ilmentää Kristuksen kirkon perimmäistä yhteyttä. Lähetysseuran kokonaisvaltainen missio nojaa edellä mainittuihin kolmeen kirkon elämää määrittävään ulottuvuuteen.

Lähetysseuran työn sanoitus heijastaa paitsi kokonaisvaltaista missioajattelua, myös luterilaisen diakonian periaatteita.⁷² Kaikki kirkon elämää ilmentävät ulottuvuudet mahtuvat mission yläkäsitteen alle. Hanke- tai muotoinen kehitysyhteistyö on osa diakoniaa myös silloin, kun sen rahoitus tulee joko valtiolisista tai kansainvälisistä lähteistä ja kun hankkeen toteutuksesta vastaa sekulaari toimija. Kirkon mission toteuttajana Lähetysseura kytkee ei-kirkollisen toimijan toteuttaman työn laajempaan uskon, toivon ja rakkauden piiriin: siihen piiriin, jota kirkko yhteisönä elää joka päivä todeksi sanan ja sakramenttien, julistuksen ja rakkauden tekojen kautta.

Diakonia on lähtökohtaisesti inklusiivista. Etniseen taustaan, kieleen, ihonväriin, uskuntoon, sukupuoleen ikään, terveydentilaan tai muihin ulkoisiin tekijöihin katsomatta jokaisella on yhtäläinen oikeus osallistua kirkon diakoniaan paitsi hyödynsaajana, myös palvelutehtävän toteuttajana. Diakonian peruspiirteisiin kuuluu myös, ettei avun antamiselle aseteta ehtoja. Diakonia on osallistavaa ja se pyrkii voimaannuttamaan. Diakonia ei jaa leipää osallisilta osattomille. Se tunnustaa, että me kaikki olemme osattomia. Siksi tulemme yhteiseen pöytään ja murramme samaa leipää kaikkien ravinnoksi, mutta ensin sille, jolta puuttuu eniten.

Lähetysseuran diakoninen ajattelu on oikeusperustaista. Rahoitusmuodosta riippumatta se pyrkii vaikuttamaan niihin asioihin, jotka syrjäyttävät yksilöitä ja ihmisryhmiä sekä tuottavat fyysistä ja psyykkistä kärsimystä. Kussakin ajassa ja tilanteessa profeetallinen diakonia nostaa Jumalan tahdon yhä uudelleen kirkkaana esiin. Kokonaisvaltaisen mission periaatteiden mukaisesti profeetallisen diakonian piiri kattaa koko luomakunnan. Profeetallisessa tehtävässään diakonia muistuttaa luomakunnan pyhyydestä sekä ihmisen loukkaamattomuudesta arvosta. Se paljastaa niitä väkivallan rakenteita, jotka uhkaavat Jumalan luomistyön hyvyyttä ja kauneutta.

Diakonian profeetallinen ulottuvuus merkitsee siirtymää perinteisestä karitatiivisesta ajattelusta maailman aktiiviseen muuttamiseen. Kirkon olemisen muotona diakonia luo väistämättä uutta. Ihmisen itsekkyyteen sekä siitä kumpuaviin epäoikeudenmukaisuuden rakenteisiin puuttamalla diakonia tuo pelastuksen universaalien ihmisten aikaan ja paikkaan. Juuri profeetallisessa palvelutyössä maailma kohtaa pelastavan Jumalan kasvat.

Katastrofitilanteissa diakonia pelastaa ihmishenkiä ja lievittää kärsimystä humanitaarisen avun välinein. Lähetysseura on sitoutunut kansainvälisesti hyväksytyihin humanitaarisiin periaatteisiin sekä työtä ohjaaviin normeihin ja standardeihin. Tällaisia ovat esimerkiksi kansainvälisen Punaisen Ristin liikkeen ja humanitaarista apua toteuttavien kansalaisjärjestöjen yhteinen Code of Conduct sekä Sphere-standardit.⁷³

Lähetysseuran diakoniatoinnot – kirkkojen palvelutyön tuki, kehitysyhteistyö, profeetallinen diakonia ja katastrofityö – linkittyvät tiiviisti toisiinsa. Tämä mahdollistaa niin sanotun jatkumoperiaatteen toteutumisen: sau-mattomat siirtymät päivittäisdiakoniasta ja kehitysyhteistyöstä katastrofitilanteiden hoitoon sekä päinvastoin.

⁷¹Kerygma, leitourgia, diakonia.

⁷²LWF 2009.

⁷³Code of Conduct; The Sphere Handbook: *Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response*.

3.4. Lähetysseura yhteiskunnallisena vaikuttajana

Kokonaisvaltainen sanoma pelastuksesta ei koske yksinomaan ihmisen ikuista kohtaloa, vaan myös hänen aineellista todellisuuttaan. Siksi kirkon on oltava myös yhteiskunnallinen vaikuttaja. Lähetysseuran yhteiskunnallinen toimijuus perustuu käsitykseen kirkon profeetallisuudesta. Profeetallinen kirkko julistaa Jumalan rakkautta ja hänen hyvää tahtoaan koko maailmaa kohtaan. Jumala tahtoo maailmaan oikeudenmukaisuutta ja ihmisten vapautumista sortavista järjestelmistä. Tämä on Hänen mukaansa aitoa jumalanpalvelusta: ”Toisenlaista paastoa minä odotan: että vapautat syyttömät kahleista, irrotat ikeen hihnat ja vapautat sorretut, että murskaat kaikki ikeet, murrat leipää nälkäiselle, avaat kotisi kodittomalle, vaatetat alastoman, kun hänet näet, etkä karttele apua tarvitsevaa veljeäsi.” (Jes 58: 6-7). Profeetallinen kirkko on maailmaa palveleva ja maailman kärsimykseen osallistuva yhteisö, jonka tehtävä on ulospäin suuntautuva, ei sisäänpäin kääntynyt. Se vaatii vääristyneiden yhteiskunnallisten rakenteiden korjaamista, se puuttuu konkreettisiin epäkohtiin ja asettuu säännönmukaisesti puolustamaan niitä, joilta puuttuu taloudellinen, oikeudellinen ja muu yhteiskunnallinen valta.

Vaikuttamistyö, jonka esimerkkinä on Kristuksen toiminta, on osa kirkon missiota tuoda hyvä sanoma kaikkeen maailmaan. Vaikuttamistyön tavoitteena on yhdessä köyhien kanssa ja heidän puolestaan nostaa esille köyhyyden perimmäisiä syitä, tuoda oikeudenmukaisuutta ja tukea kehitystä vaikuttamalla vallankäyttäjien harjoittamaan politiikkaan ja sen toimeenpanoon. Vaikuttamistyö kohdistuu vallankäyttäjiiin, jotta nämä havaitsisivat marginalisoitujen tarpeet ja oikeudet.

Lähetysseura kohtelee työssään kaikkia ihmisiä yhdenvertaisesti uskontoon, kansallisuuteen, kieleen, ikään, sosiaaliseen asemaan, seksuaaliseen suuntautuneisuuteen tai muihin ulkoisiin tekijöihin katsomatta. Suomen evankelisuterilaisen kirkon kansainvälisenä toimijana Lähetysseura sitoutuu kaikilla toiminnan tasoilla näihin periaatteisiin.

Koska Jumalan rakastaminen ja lähimmäisenrakkaus ovat Jeesuksen opetuksen mukaisesti erottamaton osa kristityn kutsumusta, lähimmäisen tarpeista ja hyvinvoinnista huolehtiminen on kristitylle itsestään selvää. Vaikuttamistyö on kirkon identiteetin ytimessä ja sen olemuksesta nousevaa toimintaa. Se on myös moraalinen velvoite. Kirkon tehtävä on huolehtia, että valtaapitävillä säilyy ymmärrys ja vastuu siitä, mitä oikeus ja vanhurskaus kulloinkin merkitsee.

Vaikuttamistyö ei ainoastaan pyri herättämään tietoisuutta olemassa olevista ongelmista. Se tavoittelee aina muutosta köyhyyttä ja epäoikeudenmukaisuutta ylläpitävissä poliitikoissa, käytännöissä, rakenteissa, päätöksenteossa ja asenteissa. Se haastaa vallankäyttäjii ja epäoikeudenmukaisuutta ylläpitäviä rakenteita, etsii pitkäkestoisia ratkaisuja köyhyyden ja epäoikeudenmukaisuuden synnyttämiin tilanteisiin, ja näkee ihmiset omien yhteisöjensä muutoksentehtäjinä.⁷⁴

Köyhyyttä tuottavia ja ihmisoikeuksien toteutumista estäviä rakenteita voivat olla esimerkiksi sukupuoleen, etnisyyteen tai uskontoon liittyvä syrjintä, demokraattisten vaikutusmahdollisuuksien puute, epäoikeudenmukainen ja syrjivä lainsäädäntö ja käytännöt tai sosiaalinen epäoikeudenmukaisuus. Lähetysseura puuttuu kaikkiin näihin vaikuttamistyöllään. Rohkaisemme ja tuemme kumppaneitamme oikeusperustaiseen lähestymistapaan. Oikeusperusteisuus toteutuu, kun ihmiset osallistuvat päätöksentekoon omaan tai yhteisönsä elämään liittyvissä asioissa. Voimaantunut ihminen tai kokonainen yhteisö ei suostu enää vaikeuteen, vaan uskaltaa ja osaa kertoa tarpeistaan sekä tarvitessa hakea apua. Tuemme myös paikallisten yhteistyökirkkojen ja -järjestöjen tekemää vaikuttamistyötä, jolla pyritään kaikkein heikoimmassa asemassa olevien aseman parantamiseen ja paikallisyhteisöjen äänen kuulumiseen päätöksenteossa. Yhteiskunnallisena toimijana ja vaikuttajana Lähetysseura toimii yhdessä paikallisten kumppaneiden kanssa etsien uusia, eri kulttuurisista konteksteista nousevia työmuotoja, toimintamenetelmiä ja vaikuttamisen keinoja.

Kotimaassa käymme vuoropuhelua kirkollisten ja poliittisten päätöksentekijöiden kanssa, jotta kehitysmaita koskevassa päätöksenteossa huomioitaisiin ihmisoikeudet, politiikan johdonmukaisuus ja konfliktisen-

⁷⁴The why of advocacy – the biblical basis. Tearfund.

sitiivisyys. Vaikutamme tietoisuuteen ja asenteisiin viestinnän ja kansainvälisyyskasvatuksen kautta sekä kutsumme ihmisiä vaikuttamaan kampanjojen ja tempausten kautta. Lähetysseura tekee vaikuttamistyötä yksin ja yhdessä seurakuntien, kansalaisjärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa.

3.5. Lähetysseura ihmisoikeuksien puolustajana

Yhdistyneiden Kansakuntien yleismaailmallisessa ihmisoikeuksien julistuksessa (1948) on määritelty keskeiset ihmisoikeudet. Valistuksen ajasta lähtien monet valtiot olivat ottaneet ihmisoikeuksia ja yksilöiden vapauksia koskevat määrittelyt perustuslakiinsa. YK:n ihmisoikeuksien julistuksen lisäksi on lukuisia kansainvälisesti velvoittavia ihmisoikeussopimuksia. Ihmisoikeudet voidaan jakaa osallistumis-, tasa-arvo-, ja vapausoikeuksiksi.

Vaikka ihmisoikeudet nousivatkin poliittisesta kehityksestä Länsi-Euroopassa ja Yhdysvalloissa, YK:n ihmisoikeuksien julistus ei ole syntynyt irrallaan kristillisestä viitekehyksestä. Kirkkojen maailmanneuvosto sitoutui omalta osaltaan ihmisoikeuksiin ensimmäisessä yleiskokouksessaan. Myöhemmät ekumeeniset kokoukset ovat vahvistaneet tämän sitoumuksen ja nostaneet esiin vakavia ihmisoikeusrikkoksia ja -loukkauksia.

Kirkkokunnat ovat perustelleet sitoutumistaan ihmisoikeuksien toteutumiseen joko roomalais-katolisella luonnonoikeusajattelulla tai viittaamalla analogioihin kristillisen uskon kanssa. Tällöin esiin nousevat usko kolmiyhteiseen Jumalaan tai syntisen vanhurskauttamiseen. Kuten teologisissa perusteissa luvussa kolme määritellään, kristillisen uskon mukaan Jumala on luonut jokaisen ihmisen kuvakseen, kaltaisekseen ja työtoverikseen. Tästä nousee jokaisen loukkaamaton ihmisarvo, joka ei itsessään ole ihmisoikeus, vaan niiden perusta. Jumala on teoissaan oikeudenmukainen, hänen edessään jokainen ihminen on samanarvoinen ja hän vaatii oikeudenmukaisuuden toteutumista ihmisten keskinäisessä elämässä. Evankeliumin sanomaa ei voida irrottaa ihmisoikeuksien toteutumisesta Jumalan valtakunnassa.⁷⁵ Tähän uskonnyhteisöön kutsutaan kaikkia ihmisiä heidän kansallisesta tai sosiaalisesta taustastaan riippumatta. Jo kasteen sakramentti on voimakas tasa-arvon ilmentymä.⁷⁶ Kirkko todistaa maailmassa jokaisen ihmisen ainutkertaisesta arvosta, vapaudesta, yhdenvertaisuudesta ja kutsusta Jumalan tahdon noudattamiseen. Jokaisella on oikeus osallistua tämän yhteisön toimintaan. Minkäänlaista syrjintää ei voi Jumalan silmissä hyväksyä.⁷⁷ Kirkon ja yksityisen kristityn elämän tulee ilmentää Jumalan valtakunnan ja rakkauden toteutumisesta ihmiskunnan elämässä. Tämä velvoittaa vastustamaan voimia, jotka riistävät ihmiseltä hänen arvonsa.

Orjuuden poistaminen liittyi olennaisesti kristillisen kirkon voimakkaaseen leviämiseen sen alkuaikoina. Orjuuden katsottiin olevan ristiriidassa evankeliumin sanomasta nousevan ihmisten yhdenvertaisuuden ja lähimmäisenrakkauden kanssa. Uudella ajalla tapahtuneessa protestanttisten kirkkojen lähetystyön alkamisessa orjuuden poistaminen ja rasmin vastustaminen nousivat jälleen keskeisiksi. Ihmiskaupan vastaiset toimet ovat omana aikanamme johdonmukainen jatko tälle toiminnalle.

Ekumeenisissa asiakirjoissa yhdenvertaisuuden periaate velvoittaa kirkkoa inklusiivisuuteen.⁷⁸ ”Oikeudenmukaisuus, solidaarisuus ja inklusiivisuus ovat yhteiskunnan laidoilta nousevan lähetystyksen keskeisiä ilmenemismuotoja.”⁷⁹ Syrjityt ihmiset eivät ole vain kohteina Jumalan lähetystyössä, vaan sen toteuttajia. Viime aikoina kirkot ovat nostaneet yhä selkeämmin esiin uskonnonvapauden kuulumisen ihmisen perusoikeuksiin. Monet ihmisoikeuksien loukkaukset ja jopa vainot ovat liittyneet uskonnonvapauden kieltämiseen. Laajasti hyväksytyssä ekumeenisessa kannanotossa tämä uskonnonvapaus määritellään seuraavasti: ”Uskonnollinen vapaus, johon kuuluu oikeus julkisesti tunnustaa, harjoittaa, levittää ja vaihtaa uskontoa nousee siitä ihmisarvosta, joka perustuu kaikkien ihmisten luomiseen Jumalan kuvaksi ja kaltaiseksi.”⁸⁰

⁷⁵Lk. 4:16 – 21.

⁷⁶”Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukeneet Kristuksen yllenne. Yhdentekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa te kaikki olette yksi.” Gal. 3:26–28.

⁷⁷TTL § 46.

⁷⁸LWF 2009, 31.

⁷⁹TTL § 107.

⁸⁰WCC 2011, 3.

Suomen Lähetysseura sitoutuu toteuttamaan yhdenvertaisen osallistumisen periaatetta omassa toiminnassaan sekä yhteistyössä kumppaneidensa kanssa. Lähetysseura toimii kaikkien yleismaailmallisten ihmisoikeuksien toteutumiseksi. Toimimme siellä, missä ihmisoikeudet ovat erityisesti uhattuina.

Toiminnallaan Suomen Lähetysseura pyrkii kokonaisvaltaiseen missioon, jossa huomioidaan niin ihmisen kuin luonnonkin erityislaatuisuus ja arvo. Markuksen evankeliumin kehotus kuuluu: ”Menkää kaikkialle maailmaan ja julistakaa evankeliumi kaikille luoduille” (Mark. 16:15).

Kirjallisuus

Ahonen, Risto (2000). *Lähetys uudella vuosituhanella. Maailmanlähetyksen teologiset perusteet*. Helsinki: Suomen Lähetysseura.

Bevans, Stephen B. ja Schroeder Roger P. (2011). *Prophetic dialogue; Reflections on Christian Mission Today*. Maryknoll, New York: Orbis books.

Bosch, David J. (1991). *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*. Maryknoll, New York: Orbis Books.

Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and Non-Governmental Organizations (NGOs) in Disaster Relief.
<https://www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-1067.pdf> (1.4.2015).

Gutiérrez, Gustavo (1974). *A Theology of Liberation. History, Politics and Salvation*. Käännös ja editointi sisar Caridad Ina ja John Eagleson. Maryknoll, New York: Orbis Books.

Haapiainen, Timo-Matti (2014). *Jumalan lähetys; Georg Friedrich Vicedomin Missio Dei –mallin rakenne ja ekumeeninen konteksti*. Helsinki: Helsingin yliopisto. Diss.

Johnson, Todd M. ja **Brian J. Grim** (2013). *The World's Religions in Figures: An Introduction to International Religious Demography*. Chichester, U.K.: Wiley-Blackwell.

Keum, Jooseop (2013). ”Dynaamisuus ja moniäänisyys – Ekumeeninen näkökulma lähetystyöhön muuttuvassa maailmassa.” –*Uskonto ja valta; Näkökulmia kirkon missioon*. toim. Mari-Anna Pöntinen. Helsinki: SLS. 241-266.

Kim, Kirsteen (2011). ”Mission's Changing Landscape: Global Flows and Christian Movements.” *A Century of Ecumenical Missiology. International Review of Mission*. Nov. 2011. Geneve: WCC Publication, 244-267.

Kirkkohallitus (2007). *Kiitollisuus, kunnioitus, kohtuus. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ilmasto-ohjelma*. [https://evl.fi/evlfi.nsf/Documents/FA07DF64968908AAC22574630040A21B/\\$file/KH_ilmasto-ohjelma_netti.pdf](https://evl.fi/evlfi.nsf/Documents/FA07DF64968908AAC22574630040A21B/$file/KH_ilmasto-ohjelma_netti.pdf) (25.3.2015).

Kirkkohallitus (2010). ”Suomen evankelis-luterilaisen kirkon lähetystyön ja kansainvälisen diakonian peruslinja vuoteen 2015.” [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BA1001E1C82EEF94C22577BB0043B0BC/\\$FILE/Kirkon_lahetystyon_ja_kv-diakonian_peruslinja.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/BA1001E1C82EEF94C22577BB0043B0BC/$FILE/Kirkon_lahetystyon_ja_kv-diakonian_peruslinja.pdf) (25.3.2015).

Kirkkohallitus (2014). *Kohtaamisen kirkko. Suomen evankelis-luterilainen toiminnan suunta vuoteen 2020*. Suomen ev.-lut. kirkon julkaisuja 7. Kirkko ja toiminta. Kirkkohallitus. Helsinki 2014. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/253062_KKH_Kohtaamisen_kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/253062_KKH_Kohtaamisen_kirkko.pdf) (25.3.2015).

Kopperi, Kari (2015). *Ristin rakkaus – Matka Lutherista suomalaiseen seurakuntaelämään*. Helsinki: Kirjapaja.

Kärkkäinen, Veli-Matti (2007). *The Doctrine of God: A Global Introduction*. Grand Rapids, MI: Baker Academic.

Luther, Martin (1942). *Kirkkopostilla. Toinen osa*. Suom. A. E. Koskeniemi. Turku: Suomen luterilainen evankeliumiyhdistys.

Luther, Martin WA, ks. WA.

LWF (2004). *Mission in Context; Transformation, Reconciliation, Empowerment*. Geneva: LWF. <http://www.lutheranworld.org/sites/default/files/DMD-Mission-in-Context-EN-low.pdf> (1.4.2015).

LWF (2007). ”*Fundamentals for a Lutheran Communion in the Face of Fundamentalisms*.” Letter adopted by participants in the theological seminar. Department for Theology and Studies. Office of the Director (March 20, 2007).

LWF (2009). *Diakonia in Context: Transformation, Reconciliation, Empowerment*. An LWF Contribution to the Understanding and Practice of Diakonia. http://elcic.ca/Documents/documents/DiakonaiinContextDMD_Diakonia.pdf (25.3.2015).

Mannermaa, Tuomo (1995). *Kaksi rakkautta. Johdatus Lutherin uskonmaailmaan*. Suomalaisen teologisen kirjallisuusseuran julkaisuja 194. Toinen painos. Helsinki: STKJ.

Martikainen, Eeva (2002). *Tunnistamisesta reseptioon. Apostolisen uskon ajankohtainen tulkinta KMN:ssa*. Helsinki: Suomalainen teologinen kirjallisuusseura.

Oduyoye, Mercy Amba (1986). *Hearing and Knowing: Theological Reflections on Christianity in Africa*. Maryknoll, New York: Orbis Books.

”**Perussopimus lähetystyön järjestämisestä Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen Lähetysseuran välillä.**” (14.06.2013).

Pew Research Center (2011). ”Rising Restrictions on Religion. One-third of the world's population experiences an increase.” The Pew Forum on Religion & Public Life. August 2011. <http://www.pewforum.org/files/2011/08/RisingRestrictions-web.pdf> (1.4.2015).

Pöntinen, Mari-Anna (2013). *African Theology as Liberating Wisdom. Celebrating Life and Harmony in the Evangelical Lutheran Church in Botswana*. Leiden: Brill.

Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos.

Raunio, Antti (2014). ”Oppi – kirkon turva vai taakka.” Kirkko myrskyn silmässä. Teologinen symposium. Karjalan teologinen seura 25.-26.2.2014, Joensuu.

Saarinen, Risto (1994). *Johdatus ekumeniikkaan*. Helsinki: Kirjaneliö.

SLS (2002). *Lähetys; Yhteinen usko – yhteinen tehtävä*. Suomen Lähetysseuran teologiset periaatteet ja yhteistyön linja. Helsinki: Suomen Lähetysseura.

SLS (2011). Suomen Lähetysseuran säännöt. Jäljennös 6.6.2011.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon katekismus. <http://www.evl.fi/katekismus/> (25.3.2015)

The Sphere Handbook: Humanitarian Charter and Minimum Standards in Humanitarian Response. <http://www.spherehandbook.org/> (1.4.2015).

”**The why of advocacy – the biblical basis**”. Tearfund. http://tilz.tearfund.org/~media/Files/TILZ/Publications/ROOTS/English/Advocacy%20toolkit/Second%20Edition/TearfundAdvocacytoolkit_B3%20The%20why%20of%20advocacy%20-%20The%20biblical%20basis.pdf (12.1.2015).

TTL (2012). *Together Towards Life: Mission and Evangelism in Changing Landscapes*. Geneva: WCC. <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/commissions/mission-and-evangelism/together-towards-life-mission-and-evangelism-in-changing-landscapes> (25.3.2015)

Tutu, Desmond (1979). ”The Theology of Liberation in Africa.” *African Theology en Route. Papers from the Pan-African Conference of Third World Theologians, December 17-23, 1977, Accra, Ghana*. Toim. Kofi Appiah-Kubi ja Sergio Torres. Maryknoll, New York: Orbis Books.

Vähäkangas, Mika (2002). ”African Approaches to the Trinity.” –*African Theology Today*, toim. Emmanuel Katongole. Scranton: The University of Scranton Press. 69-84.

WA. *Waimarer Ausgabe. D. Martin Luthers Werke, Kritische Gematausgabe*. Weimar: Böhlau. (1906-1961).

Walls, Andrew F. (2011). "Missions or Mission? The *IRM* after 75 Years." *A Century of Ecumenical Missiology. International Review of Mission*. Nov. 2011. Geneva: WCC Publication.181-188.

WCC (1982). *Mission and Evangelism – An Ecumenical Affirmation*. Geneva: WCC. <http://www.religion-online.org/showchapter.asp?title=1573&C=1525> (25.3.2015).

WCC (2005). *The Nature and Mission of the Church*. A Stage on the Way to a Common Statement. Faith and Order Paper 198. WCC: Geneva. https://ecumenism.net/archive/wcc/2005_wcc_fo_nature_mission_church_en.pdf (1.4.2015).

WCC (2011). *Christian Witness in a Multi-Religious World*. 28 June 2011. *Recommendations for Conduct*. World Council of Churches, Pontifical Council for Interreligious Dialogue and World Evangelical Alliance. <http://www.oikoumene.org/en/resources/documents/wcc-programmes/interreligious-dialogue-and-cooperation/christian-identity-in-pluralistic-societies/christian-witness-in-a-multi-religious-world> (25.3.2015).

WCC (2012). Ks. TTL 2012.

WCC (2013a). *The Church: Towards a Common Vision*. Faith and Order Paper No. 214. WCC Publications. Geneva.

WCC (2013b). *Unity Statement - Revised*. World Council of Churches, 10th Assembly, Busan. <https://www.oikoumene.org/...statements/unity-stateme...> (1.4. 2015).

RAKKAUS·USKO·TOIVO
- ihmiseltä ihmiselle

SUOMEN LÄHETYSSEURA